

**Social- og
Boligstyrelsen**

Kommunale udfordrin- ger på det specialise- rede socialområde for voksne

2022-perspektiver

april 2023

Viden til gavn

Kommunale udfordringer på det specialiserede socialområde for voksne

Publikationen er udgivet af
Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.sbst.dk

Udgivet april 2023
Download eller se rapporten på
www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

Digital udgivelse: ISBN 978-87-94371-64-3

Indhold

Forord	0
Indledning	1
Sammenfatning	3
1 Organisering, styring og kvalitet	5
1.1 Kommunernes oplevede udfordringer for de organisatoriske fokusområder	7
1.2 Øvrige udfordringer for de organisatoriske fokusområder	12
2 Udfordringer på målgruppeniveau	13
2.1 Udviklingen i kommunernes udfordringer med målgrupperne	16
2.2 Kommunernes bemærkninger til de målgruppespecifikke udfordringerne	31
3 Aktuelle temaer	32
3.1 Pårørende til voksne på det sociale område	32
3.2 Understøttelse af borgernes trivsel og sundhed på det sociale område	34
3.3 Velfærdsteknologi i den sociale indsats	34
3.4 Stigende antal ældre blandt socialt udsatte og mennesker med kognitive handicap	35
3.5 Inddragelse af borgerens perspektiver	37
3.6 Stigende antal unge med psykisk sårbarhed, udsathed eller handicap	38
3.7 Den rehabiliterende tilgang på handicapområdet	39
4 Litteratur	40
Bilag 1 – Udvikling af spørgeskemaundersøgelsen	42
Bilag 2 – Målgrupper	43

Forord

Social- og Boligstyrelsen samarbejder tæt med kommunerne om udvikling af sociale indsatser til gavn for de børn, unge og voksne, som har behov for støtte. For at sikre en effektiv og en høj grad af implementering i udviklingen og udbredelsen af virksomme sociale indsatser er det vigtigt for Social- og Boligstyrelsen at have et aktuelt og dækkende billede af, hvilke udfordringer kommunerne oplever.

Socialstyrelsen (nu Social- og Boligstyrelsen) gennemførte i sommeren 2022 en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse af kommunernes perspektiver på udfordringer og behov i arbejdet med henholdsvis børn, unge og familier og voksne på det specialiserede socialområde. Denne rapport indeholder resultaterne på det specialiserede voksenområde fra 18 år og opefter. Styrelsen har udgivet en tilsvarende rapport på børn- og unge området.

I 2020 gennemførte Socialstyrelsen undersøgelsen første gang, hvorfor denne undersøgelse skal ses som en gentagelse af 2020 undersøgelsen, dog med mindre justeringer og ændringer i undersøgelsens aktuelle temaer. Desuden har VIVE tidligere, på vegne af den daværende Socialstyrelse, gennemført tilsvarende undersøgelser af kommunernes udfordringsbillede (VIVE, 2018; VIVE, 2019)¹.

Resultaterne af undersøgelsen giver blandt andet mulighed for at målrette udviklingen og udbredelsen af virksomme sociale indsatser til de områder, hvor kommunerne oplever de største udfordringer. Undersøgelsen benyttes blandt andet som grundlag for Social- og Boligstyrelsens arbejde med udviklings- og investeringsprogrammerne på det sociale område, hvor der årligt igangsættes en række initiativer, der har til hensigt at udvikle og udbrede virksomme sociale indsatser, som efterspørges bredt i landets kommuner.

Socialområdet hænger tæt sammen med andre velfærdsområder. Undersøgelsen afspejler dette ved en række tværgående fokusområder, målgruppespecifikke fokusområder og aktuelle temaer. Udviklingen af nye effektive indsatser retter sig her først og fremmest mod socialområdet, men initiativerne kan også gå på tværs til sundheds-, beskæftigelses-, uddannelses- og socialområdet, når det tværgående arbejde bidrager til at løse en social problemstilling.

En stor tak skal lyde til alle jer i kommunerne, som har bidraget med jeres perspektiver på centrale udfordringer på det specialiserede socialområde. Vi er meget glade for, at så stor en andel af kommunerne har bidraget til undersøgelsen. Det betyder, at vi har fået et dækkende og meget værdifuldt overblik over de udfordringer, som der opleves rundt om i landet. Dette bidrager til et solidt grundlag for at igangsætte nationale initiativer, der virker i praksis og hjælper de børn, unge og voksne, som har behov for støtte.

Vi håber samtidig, at resultaterne kan bidrage til refleksioner og nye tiltag på socialområdet i den enkelte kommune, og at vi i samspil kan forbedre initiativer, indsatser og effekten for den enkelte borger.

Ellen Klarskov Lauritzen

Direktør, Social- og Boligstyrelsen

---

¹ Se bilag 1 for nærmere information om udviklingen og gennemførelsen af undersøgelsen.

Indledning

Undersøgelsen består overordnet af tre blokke, som hver omfatter en række fokusområder eller temaer, jf. boks 1. Første blok omfatter organisatoriske fokusområder, som har betydning for arbejdet med at yde en kvalificeret og effektiv indsats på det sociale område. Anden blok omfatter en række målgruppespecifikke fokusområder, mens tredje blok omfatter syv udvalgte aktuelle temaer, der er særligt interessante i disse år.

Boks 1 – Indhold i spørgeskemaundersøgelsen på det specialiserede voksenområde

Organisatoriske fokusområder omfatter arbejdet med:

- en strategi for det specialiserede voksenområde
- en forebyggende og mindre indgribende indsats
- sagsbehandling
- koordinering og samarbejde på tværs af fagområder i kommunen
- koordinering og samarbejde på tværs af kommuner
- koordinering og samarbejde mellem sektorer
- koordinering og samarbejde med civilsamfund og andre aktører
- indsats og metode: kvalitet i indsats og metode
- indsats og metode: tilbudsvifte.

De 17 målgrupper omfatter²:

- unge og voksne med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade
- unge og voksne med autismespektrumforstyrrelser
- unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser
- unge og voksne med erhvervet hjerneskade
- unge og voksne med fysiske handicap
- unge og voksne med stofmisbrug
- unge og voksne i hjemløshed
- unge og voksne, der lever med vold i nære relationer
- unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen
- unge og voksne socialt udsatte grønlandere
- unge og voksne i prostitution eller prostitutionlignende relationer
- unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug
- unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt
- unge og voksne med selvskeade og/eller spiseforstyrrelse
- unge og voksne i psykisk mistrivsel med risiko for at udvikle mere alvorlige vanskeligheder
- unge og voksne med psykiske vanskeligheder
- unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien

Spørgsmål til hver målgruppe

- identificering
- vækst i målgruppeomfang
- en forebyggende og mindre indgribende indsats
- tilbud og indsatser
- samarbejde med borgere
- samarbejde på tværs af kommunen om indsatser og tilbud
- samarbejde med relevante sektorer om indsatser og tilbud
- kompetencer og viden hos fagprofessionelle
- udfordringer med målgruppen samlet set.

Aktuelle temaer omfatter:

- pårørende til voksne på det sociale område
- understøttelse af borgernes trivsel og sundhed på det sociale område
- velfærdsteknologi i den sociale indsats
- stigende antal ældre blandt socialt udsatte og mennesker med kognitive handicap
- inddragelse af borgerens perspektiver
- stigende antal unge med psykisk sårbarhed, udsathed eller handicap
- den rehabiliterende tilgang på handicapområdet.

² For nærmere beskrivelse af de specifikke målgrupper, se bilag 2.

Spørgeskemaet blev sendt til 95 af landets kommuner i maj 2022. Mailen var stilet til socialchefer (eller tilsvarende chefniveau på socialområdet). 86 pct. af landets kommuner har helt eller delvist gennemført spørgeskemaundersøgelsen på voksenområdet. Den høje svarprocent giver en høj grad af sikkerhed for, at undersøgelsen giver et dækkende billede af kommunernes oplevede udfordringer på de områder, som er omfattet af undersøgelsen³.

Undersøgelsen giver et overordnet billede af kommunernes perspektiv på centrale udfordringer i arbejdet med socialt udsatte, personer med psykiske vanskeligheder og personer med handicap, men siger ikke noget om kvaliteten af det sociale arbejde eller borgeres eller andre aktørers oplevede udfordringer. I undersøgelsen belyses kommunale udfordringer hovedsageligt ud fra et organisatorisk og socialfagligt perspektiv, mens juridiske og økonomiske rammebetingelser i meget begrænset omfang belyses. Undersøgelsen belyser udfordringer i et bredt perspektiv, hvorfor undersøgelsen ikke kan bruges til at forklare årsager til udfordringer. Dette vil kræve yderligere undersøgelse og dialog med kommunerne.

En anden begrænsning i undersøgelsen er, at der ikke tages hensyn til eksempelvis omfang og forekomst af målgrupper. Der kan for eksempel være udfordringer relateret til nogle af de mindre målgrupper, som ikke opleves som store for kommunerne netop grundet målgruppens beskedne størrelse. Da resultater af kommunernes besvarelser angives samlet for hele landet, vil disse nuancer være sløret.

I forbindelse med dataindsamlingen opfordrede Socialstyrelsen kommunerne til at koordinere besvarelsen på det specialiserede voksenområde med relevante parter (det kunne være på tværs af enheder i kommunen, som eksempelvis beskæftiger sig med henholdsvis voksne med handicap og socialt udsatte voksne, afhængigt af hvordan den pågældende kommune er organiseret). Det vurderes, at kommunerne har foretaget denne koordination på forskellig vis. Det bemærkes, at resultaterne i denne rapport er kommunernes akkumulerede svar på landsplan. Denne rapport giver derfor ikke et udtømmende billede af udfordringer på det specialiserede voksenområde. Resultaterne vil derfor ikke nødvendigvis kunne genkendes hos de enkelte sagsbehandlere og afdelingsledere lokalt i kommunerne.

Svarskalaen består som udgangspunkt af fire kategorier, som omfatter "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" og "slet ikke". Nogle kommuner har bemærket, at de har manglet en kategori imellem "i høj grad" og "i mindre grad", hvilket kan have medført enten en over- eller underestimering af udfordringer og behov. I det følgende indgår besvarelserne "I meget høj grad"/"I høj grad", når der refereres til den samlede andel af kommuner, der oplever udfordringer på et givent område.

Rapporten indeholder de væsentligste resultater fra undersøgelsen. Alle resultater kan findes i den tilhørende bilagsrapport, som findes på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside.

---

³ Læs mere om dataindsamlingen i bilag 1.

Sammenfatning

I det følgende præsenteres en del af undersøgelsens resultater, hvor fokus er på de områder, hvor kommuner rapporterer om store og/eller stigende udfordringer på voksenområdet både i forhold til organisation, styring, kvalitet og målgrupper samt aktuelle temaer.

Udfordringer i arbejdet med data og kvalitetsudvikling

Kommunerne oplever også i 2022 udfordringer i relation til indsamling og anvendelse af data samt systematisk opfølgning. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at 60 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med at anvende data som grundlag for styring efter strategiske målsætninger. Desuden angiver 45 pct. af kommunerne, at de oplever udfordringer med at følge og udvikle kvaliteten i socialfaglige indsatser og metoder på en systematisk måde. 43 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med at anvende data om borgere til refleksion over og udvikling af den socialfaglige praksis. De sidste to udfordringer er der færre kommuner, der oplever udfordringer med i 2022 sammenlignet med 2020.

Udfordringer i samarbejdet mellem sektorer

58 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer i samarbejdet med behandlingspsykiatrien, hvilket er en stigning fra 53 pct. i 2020. Markant færre kommuner oplever udfordringer med Familieretshuset, Kriminalforsorgen og den regionale somatiske behandlingsindsats. Herudover svarer 44 pct. af kommunerne, at de oplever udfordringer med at koordinere mellem lovgivninger.

Udfordringer med systematisk opfølgning i sagsbehandlingen

45 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med at sikre hyppig, systematisk og dokumenteret opfølgning på, om indsatsen har den ønskede effekt, og om de opstillede mål nås. I forhold til kommunernes oplevede udfordringer med at sikre udvikling af viden og kompetencer blandt fagprofessionelle i sagsbehandlingen, er der langt færre kommuner, der oplever udfordringer i 2022 (16 pct.) i forhold til 2020 (30 pct.)

Sikring af en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behov hos borgerne i kommunen

Markant flere kommuner oplever udfordringer med at sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behov hos borgerne i kommunen. I 2022 er andelen af kommuner med udfordringer i meget høj/i høj grad 42 pct., mens det i 2020 var 25 pct. En række kommuner nævner stigende kompleksitet hos borgeren og manglende ressourcer som nogle af hovedårsagerne til disse udfordringer.

Unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse og unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt

På voksensocialområdet oplever kommunerne særligt udfordringer med unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse. Særligt vækst i antallet og at sætte forebyggende og mindre indgribende ind udfordrer mange kommuner. Her er der også en relativ høj andel af kommunerne, der svarer "ved ikke".

Unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt, oplever mange kommuner stadig udfordringer med i 2022. 67 pct. af kommunerne har udfordringer med væksten i antallet, mens 63 pct. har udfordringer med at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen.

Stor andel af kommunerne svarer "ved ikke" ved nogle målgrupper

For unge og voksne i prostitution eller prostitutionslignende relationer, unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen og unge og voksne, der lever med vold i nære relationer svarer en relativ stor andel af kommunerne "ved ikke". Andelen af disse svar er relativt høje på tværs af de ni udvalgte fokusområder, som fremgår af boks 1.

Unge med fysisk handicap og udviklingshæmning udfordrer færrest kommuner

For målgrupperne unge og voksne med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade og unge og voksne med fysiske handicap angiver færrest kommuner, at de oplever udfordringer. Henholdsvis 5 pct. og 1 pct. af kommunerne svarer, at de oplever udfordringer i meget høj/i høj grad.

De tre største udfordringer på tværs af målgrupper

På tværs af målgrupperne tegner der sig nogle generelle tendenser i forhold til det oplevede udfordringsbillede. Betragter man de tre største udfordringer inden for hver målgruppe på tværs af alle målgrupper, er udfordringer med at sætte ind med forebyggende og mindre indgribende tiltag den udfordring, som fremgår hyppigst. Dette gør sig gældende for 14 ud af 17 målgrupper.

Dernæst relaterer den næst hyppigste udfordring på tværs af målgrupper sig til vækst i antallet af individer i målgrupperne. For 10 af de i alt 17 målgrupper oplever kommunerne denne udfordring som en af de tre største.

Udfordringer med at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgrupperne ligger højt for 9 ud af de 17 målgrupper.

På tværs af målgrupperne er der væsentlig forskel på, hvor store udfordringer kommunerne oplever i arbejdet med eksempelvis unge og voksne med selvskadende adfærd og unge og voksne med fysiske handicap. Undersøgelsen afdækker ikke, hvilke faktorer der konkret ligger bag denne variation i udfordringsbilledet.

Pårørende og andet nært netværk til voksne

Mange kommuner giver udtryk for, at de oplever udfordringer i arbejdet med at inddrage og samarbejde med pårørende til voksne på det sociale område. For eksempel angiver 50 pct. af kommunerne, at de i mindre grad understøtter, at pårørende til voksne på det sociale område får den rette hjælp og støtte. Færre kommuner oplever til gengæld udfordringer med at have tilstrækkelige metoder og indsatser til at understøtte pårørendes involvering i den enkeltes liv. Det bemærkes dog, at kommunerne ikke har en generel forpligtelse til at yde hjælp og støtte til pårørende til voksne på socialområdet, alene fordi de er pårørende.

Den rehabiliterende tilgang på handicapområdet

En overvejende del af kommunerne angiver, at de i mindre grad eller slet ikke oplever udfordringer med den rehabiliterende tilgang på handicapområdet. 74 pct. af kommunerne oplever i mindre grad udfordringer med at arbejde rehabiliterende og forebygge yderligere funktionsevnesættelser. 68 pct. oplever i mindre grad/slet ikke udfordringer med at arbejde med at implementere rehabilitering i alle kommunens indsatser og tilbud.

1 Organisering, styring og kvalitet

I spørgeskemaundersøgelsen blev kommunerne bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever udfordringer på tværs af det sociale område. I dette afsnit præsenteres nogle af de væsentligste resultater fra undersøgelsens første del *De organisatoriske fokusområder*.

På tværs af de ni organisatoriske fokusområder er kommunerne blevet spurgt til, i hvilken grad de samlet set oplever udfordringer med det givne fokusområde, figur 1. Hertil angiver flest kommuner, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med

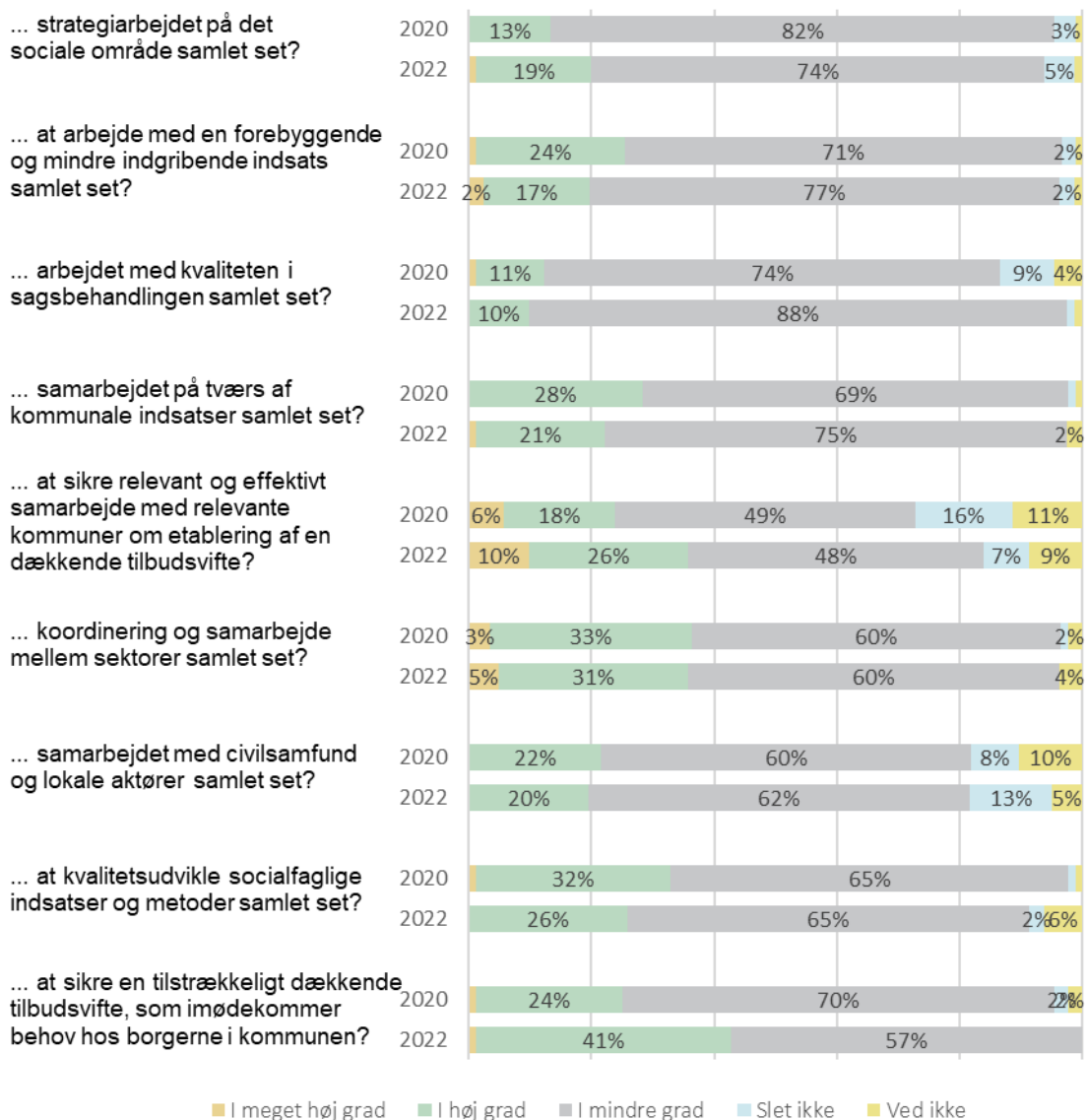
- at sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behov hos borgerne i kommunen (42 pct.). I forhold til 2020 er der en markant stigning i andelen af kommuner, der oplever udfordringer for dette fokusområde. I 2020 svarede 25 pct. af kommunerne, at de oplevede udfordringer i høj/meget høj grad.
- koordinering og samarbejde mellem sektorer (36 pct.), Dette er på niveau med resultaterne fra 2020.
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med relevante kommuner om etablering af en dækkende tilbudsvifte (36 pct.). Også her er der sket en stigning fra 2020 (24 pct.) i andelen af kommuner, der oplever udfordringer i høj/meget høj grad, jf. figur .

Færrest kommuner angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med kvaliteten i sagsbehandlingen (10 pct.). Dette fokusområde oplevede færrest kommuner også udfordringer med i 2020.

For nogle af fokusområderne er der færre kommuner i 2022, der oplever udfordringer, end i 2020. Blandt andet *at kvalitetsudvikle socialfaglige indsatser og metoder* (33 pct.), hvor der er sket et fald til 26 pct. af kommunerne der oplever udfordringer i høj/meget høj grad. Også for fokusområder *at samarbejde på tværs af kommunen om sociale indsatser* (28 pct.), er der sket et fald i andelen i 2022 (22 pct.)

Figur 1 – Kommunernes oplevede udfordringer på tværs af organisatoriske fokusområder på voksenområdet

I hvilken grad oplever kommunen udfordringer med?

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne samlet set oplever udfordringer på hver af de organisatoriske fokusområder i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse på det specialiserede voksenområde. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj eller høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 85-92.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022)

I det følgende præsenteres kommunernes oplevede udfordringer inden for en række af de ni organisatoriske fokusområder. Selvom alle resultater er vigtige i Social- og Boligstyrelsens arbejde på det social område, så er det kun et udsnit af de væsentligste resultater fra undersøgelsen, som præsenteres nedenfor. Alle resultater kan findes i bilagsrapporten, der hører til denne rapport.

Første afsnit inddrager områder, hvor mange kommuner oplever udfordringer. Andet afsnit koncentrerer sig om de fokusområder, hvor udfordringsbilledet er mere begrænset. For begge afsnit vil udviklingen i forhold til undersøgelsen i 2020 blive inddraget.

1.1 Kommunernes oplevede udfordringer for de organisatoriske fokusområder

Sagsbehandling

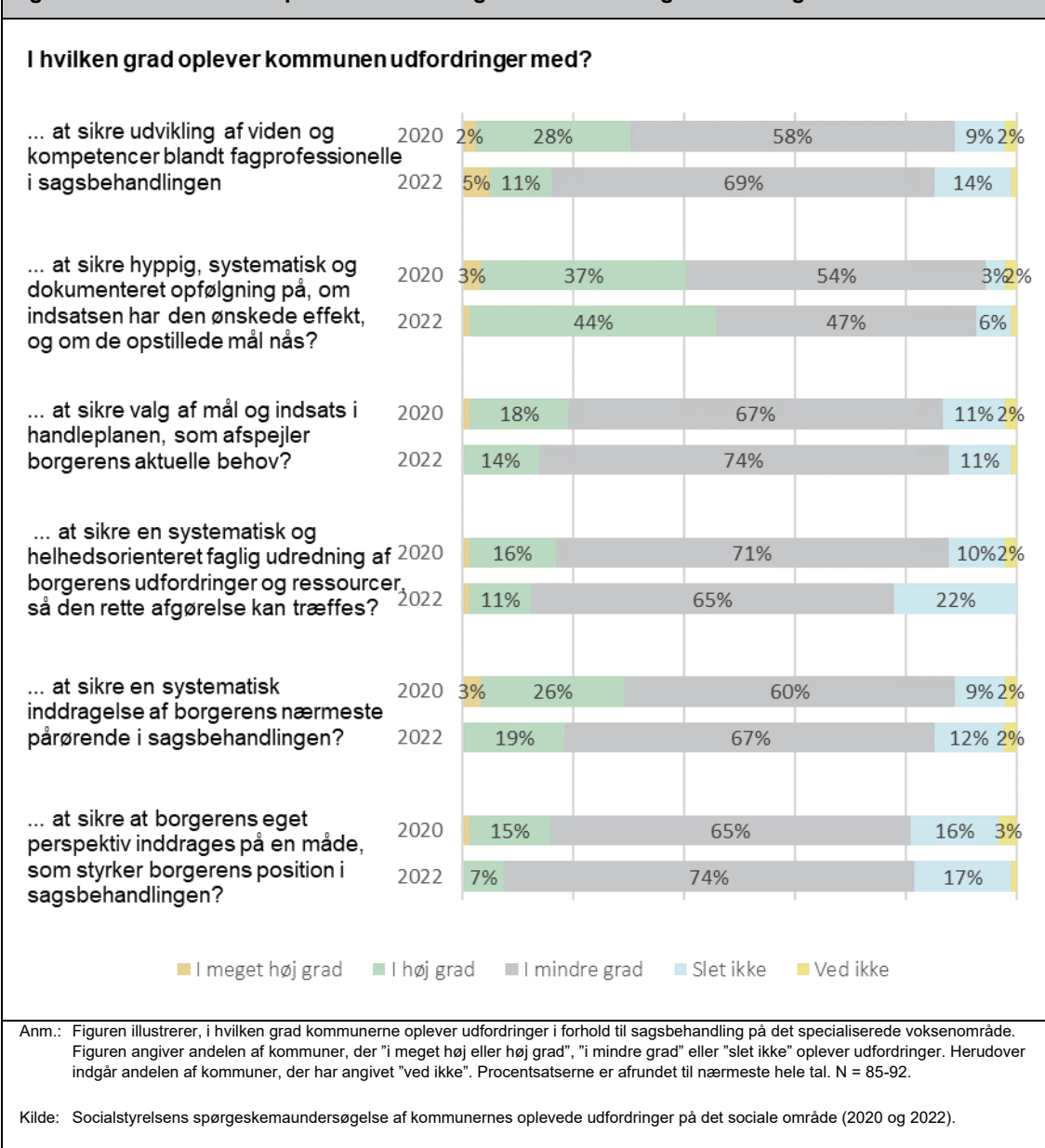
10 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med kvaliteten i *sagsbehandlingen* samlet set, jf. figur . Selvom mange kommuner ikke oplever store udfordringer samlet set, så er der områder, hvor en større andel oplever udfordringer i høj/meget høj grad. 45 pct. af kommunernes oplever udfordringer med at sikre hyppig, systematisk og dokumenteret opfølgning på, om indsatsen har den ønskede effekt, og om de opstillede mål nås. Denne er steget i forhold til 2020, hvor andelen var 40 pct., jf. figur 2.

Færre kommuner oplever udfordringer med blandt andet at investere i en forebyggende og mindre indgribende indsats, hvor de potentielle økonomiske gevinster ligger længere ude i fremtiden. I 2020 oplevede 30 pct. af kommunerne udfordringer på dette område, mens det i 2022 er 16 pct. 19 pct. af kommunerne oplevede i 2022 udfordringer med at sikre en systematisk inddragelse af borgerens nærmeste pårørende i sagsbehandlingen. Dette er et fald i forhold til 2020, hvor andelen var 31 pct.

En række kommuner nævner, at de forventer, at arbejdet med VUM 2.0 vil hjælpe dem i deres sagsbehandling. Men også at en stor mængde af sager udfordrer arbejdet med kvalitet, dokumentation og vidensopsamling.

En kommune skriver: *"Borgerinddragelse er et mindset som tager tid at implementere. Forhåbentlig hjælper VUM 2.0 os på vej. Antallet af sager hos den enkelte sagsbehandler betyder at tæt opfølgning er en stor udfordring."*

Figur 2 – Kommunernes oplevede udfordringer i forhold til sagsbehandling

Samarbejdet på tværs af kommunale indsatser

22 pct. af kommunerne angiver, at de i høj grad oplever udfordringer med *samarbejdet på tværs af kommunale indsatser til voksne* samlet set, jf. figur . Kommunerne angiver, at den største udfordring i samarbejdet på tværs af fagområder i kommunen relaterer sig til udfordringer med at koordinere mellem lovgivninger. Her angiver 44 pct. af kommunerne, at de i høj (40 pct.) eller i meget høj grad (4 pct.) oplever udfordringer. I 2020 var andelen 48 pct., jf. figur 3.

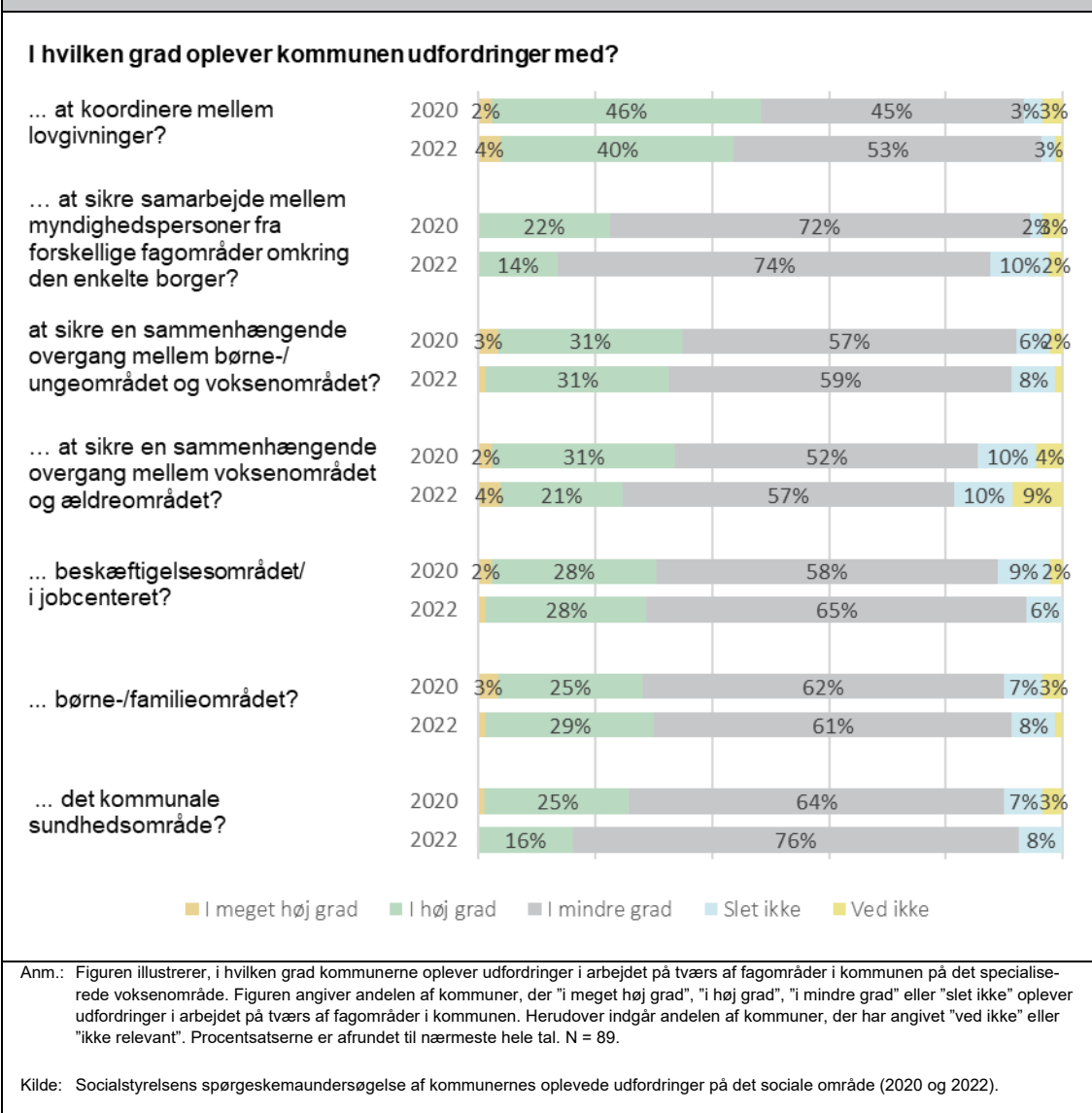
Adspurgte til, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer med at samarbejde med udvalgte fagområder i relation til voksenområdet, angiver flere kommuner, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med:

Kommunale udfordringer på det specialiserede socialområde for voksne

- at sikre en sammenhængende overgang mellem børne-/ungeområdet og voksenområdet (31 pct. i 2022). Her er et mindre fald i andelen i forhold til 2020 (32 pct.)
- at skabe sammenhæng mellem indsats på det sociale område og beskæftigelsesområdet (30 pct.). Dette var stort set også niveauet i 2020 (29 pct.), jf. figur 3.

I 2022 er der færre kommuner, der oplever udfordringer med at sikre en sammenhængende overgang mellem voksenområdet og ældreområdet (25 pct. i 2022 mod 33 pct. i 2020). Samme billede gælder for koordinering og samarbejde med det kommunale sundhedsområde.

Figur 3 – Udfordringer i samarbejdet på tværs af kommunale indsats

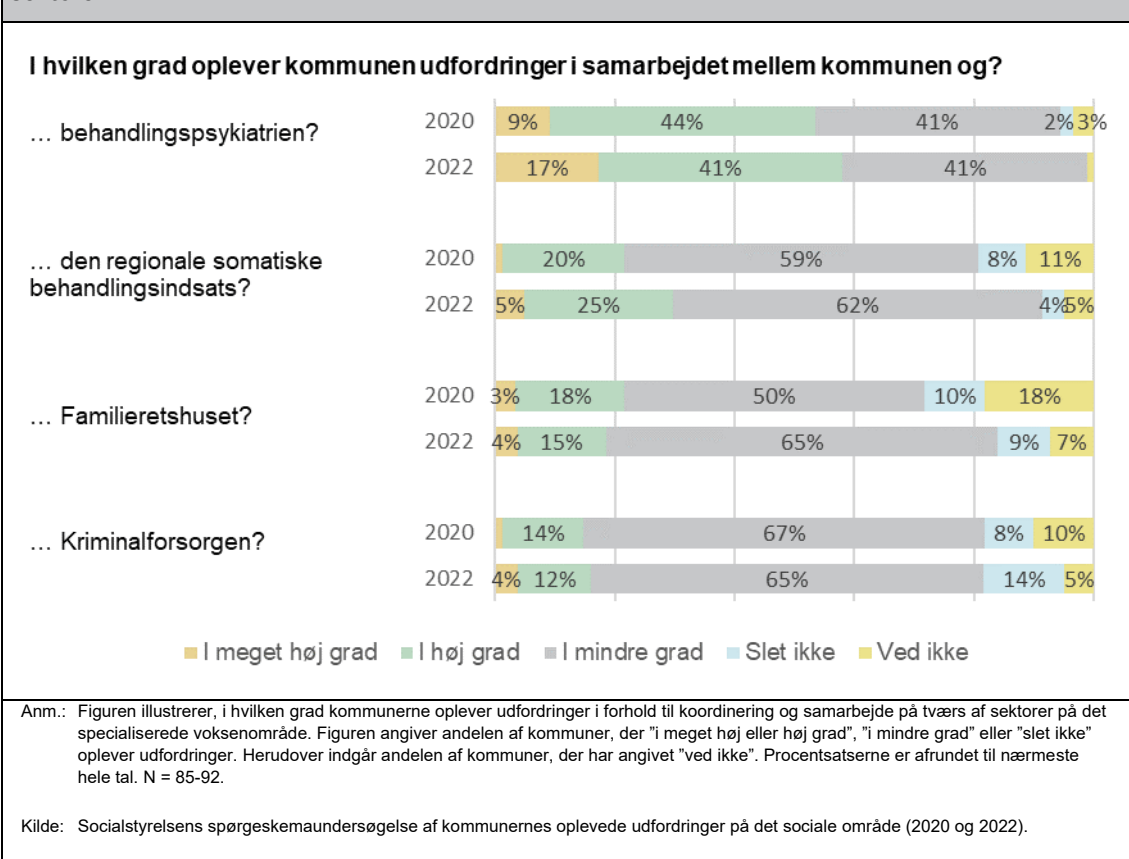
Kommunernes koordinering og samarbejde på tværs af sektorer

I relation til *kommunernes koordinering og samarbejde på tværs af sektorer* angiver 36 pct. af kommunerne, at de i høj (26 pct.) eller i meget høj grad (10 pct.) oplever udfordringer med koordinering og samarbejde på tværs af sektorer, jf. figur . Dette er på niveau med 2020.

Kommunerne er derudover blevet spurgt til, i hvilken grad de oplever udfordringer i samarbejdet med henholdsvis behandlingspsykiatrien, den regionale somatiske behandlingsindsats, Familieretshuset og kriminalforsorgen. Særligt i forhold til behandlingspsykiatrien er der en markant højere andel af kommunerne, der oplever udfordringer. 58 pct. angiver, at de i høj/meget høj grad har udfordringer i dette samarbejde. Det er en stigning i forhold til 2020, hvor andelen var 53 pct., jf. figur 4. De oplevede udfordringer er markant større end for de øvrige adspurgte områder.

I VIVE's rapport vedrørende kommunernes oplevede udfordringer på voksensocialområdet i 2018, konkluderes det, at kommunernes største udfordring på tværs af målgrupper er koordinering mellem sektorer (VIVE, 2019).

Figur 4 – Kommunernes oplevede udfordringer i forhold til koordinering og samarbejde mellem sektorer

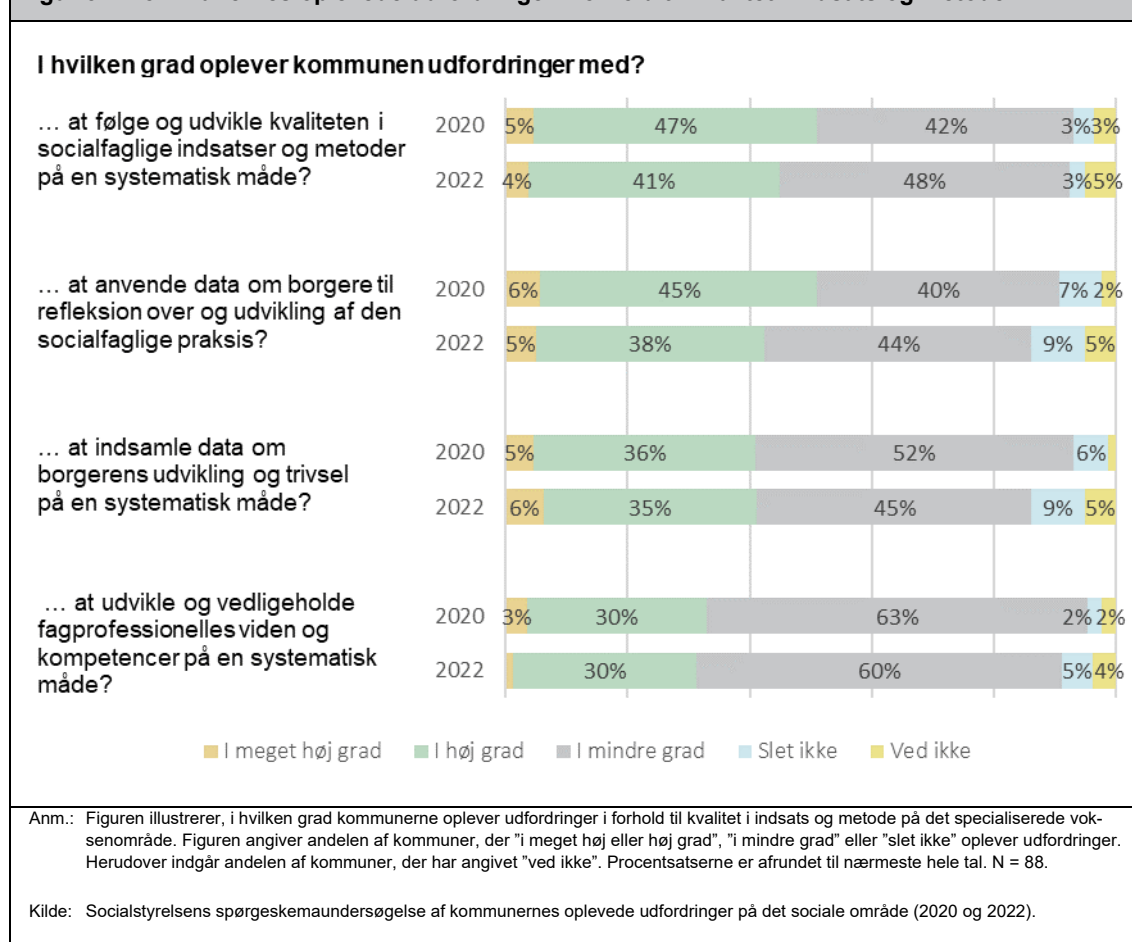
Kvalitetsudvikle socialfaglige indsatser og metoder

I forbindelse med arbejdet med at *kvalitetsudvikle socialfaglige indsatser og metoder* angiver flest kommuner, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med at følge og udvikle kvaliteten i socialfaglige indsatser og metoder på en systematisk måde (45 pct.).

Kommunerne oplever også udfordringer med at anvende data om borgere til refleksion over og udvikling af den socialfaglige praksis (43 pct.) samt at indsamle data om borgerens udvikling og trivsel på en systematisk måde (41 pct.), jf. figur 5. Fælles for dem alle er, at færre kommuner oplever udfordringer i 2022 end i 2020. En tendens her kan være, at flere kommuner har fokus på netop kvaliteten i indsatser og tilbud og løbende tager hånd om udfordringerne.

Nogle kommuner kommenterer, at udfordringerne blandt andet skyldes manglende tid og ressourcer. Dette har også betydning i forhold til at få ny viden ind i organisationen.

Figur 5 – Kommunernes oplevede udfordringer i forhold til kvalitet i indsats og metode

Sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte

42 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med at sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behovene hos borgerne i kommunen, jf. figur . Dette er en markant stigning i forhold til 2020, hvor andelen var 25 pct.

Nogle kommuner angiver i deres kommentarer, at kompleksiteten i nogle borgeres behov er stigende og at det dermed er vanskeligere at finde egnede tilbud. En række kommuner nævner også, at de køber tilbud fra andre aktører (kommuner, private, etc.), hvilket giver udfordringer i forhold til at finde det rette match.

Kommunerne nævner også udfordringer med systematisk indsamling af data på grund af forskellige IT systemer. Fastholdelse af medarbejdere nævnes også som et udfordrende element i arbejdet med kvaliteten i indsatsen.

1.2 Supplerende bemærkninger til de organisatoriske fokusområder

Valide data er et område, som en række kommuner nævner som en udfordring. Det er især data på indsatser og effekterne af disse indsatser samt det at anvende disse på et efterfølgende strategisk niveau. Også i det forebyggende arbejde er der behov for viden og effekter af dette.

En kommune skriver: *"Det data der er muligt at anvende som strategiskstyring anvendes i høj grad. Et ønske kan være, at kunne udtrække data i forhold til sociale indsatsers effekt..."*

Kommunerne har i dag interne fagsystemer og eksterne analyse og ledelsesinformationssystemer til rådighed, som anvendes jævnligt. En udfordring for nogle kommuner er sammenligning på tværs af data og kommuner.

En kommune nævner: *"I forhold til data er vi blevet skarpe til systematisk dataregistrering og -analyser, men det er oplevelsen at det kan være svært at sammenholde data, herunder især for effekt, på tværs af landet på grund af varierende datakvalitet og -krav på socialområdet."*

Dette understøttes af, at 60 pct. af kommunerne udfordres med at anvende data, som grundlag for styring efter strategiske målsætninger. I 2020 var andelen 54 pct.

55 pct. af kommunerne i meget høj grad/i høj grad udfordringer med at investere i en forebyggende og mindre indgribende indsats, hvor de potentielle økonomiske gevinster ligger længere ude i fremtiden. Flere kommuner nævner i forlængelse heraf, at der løbende skal prioriteres mellem nuværende udfordringer og investering i fremtidige forebyggende løsninger.

En kommune skriver: *"Økonomiske begrænsninger udfordrer, men lokal velvilje til at forsøge at finde en balance imellem de korte og lange perspektiv og prioritere behårdt for de midler der er på området."*

En femtedel af kommunerne angiver, at de i høj grad oplever udfordringer i *koordineringen og samarbejdet med civilsamfund og lokale aktører*, jf. figur . Flere kommuner skriver, at der er et udviklingspotentiale her, men grundet andre prioriteringer er det svært at arbejde med.

En kommune skriver: *"Der er helt bestemt et udviklingspotentiale her - det handler mest om at vi selv skal prioritere at få sat gang i disse samarbejder."*

Tilbud og en løbende udvikling og sikring af disse er også en udfordring, da borgernes kompleksitet ikke altid passer i de nuværende tilbud.

En kommune skriver: *"Vi har mange varer på hylderne, men der kommer nye borgere til, som ikke nødvendigvis passer til det der er på hylderne."*

2 Udfordringer på målgruppeniveau

I undersøgelsen blev kommunerne bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever udfordringer i arbejdet med 17 udvalgte målgrupper på det specialiserede voksenområde (se bilag 2). For hver målgruppe blev kommunerne spurgt ind til, i hvilken grad de oplever udfordringer i relation til følgende otte fokusområder:

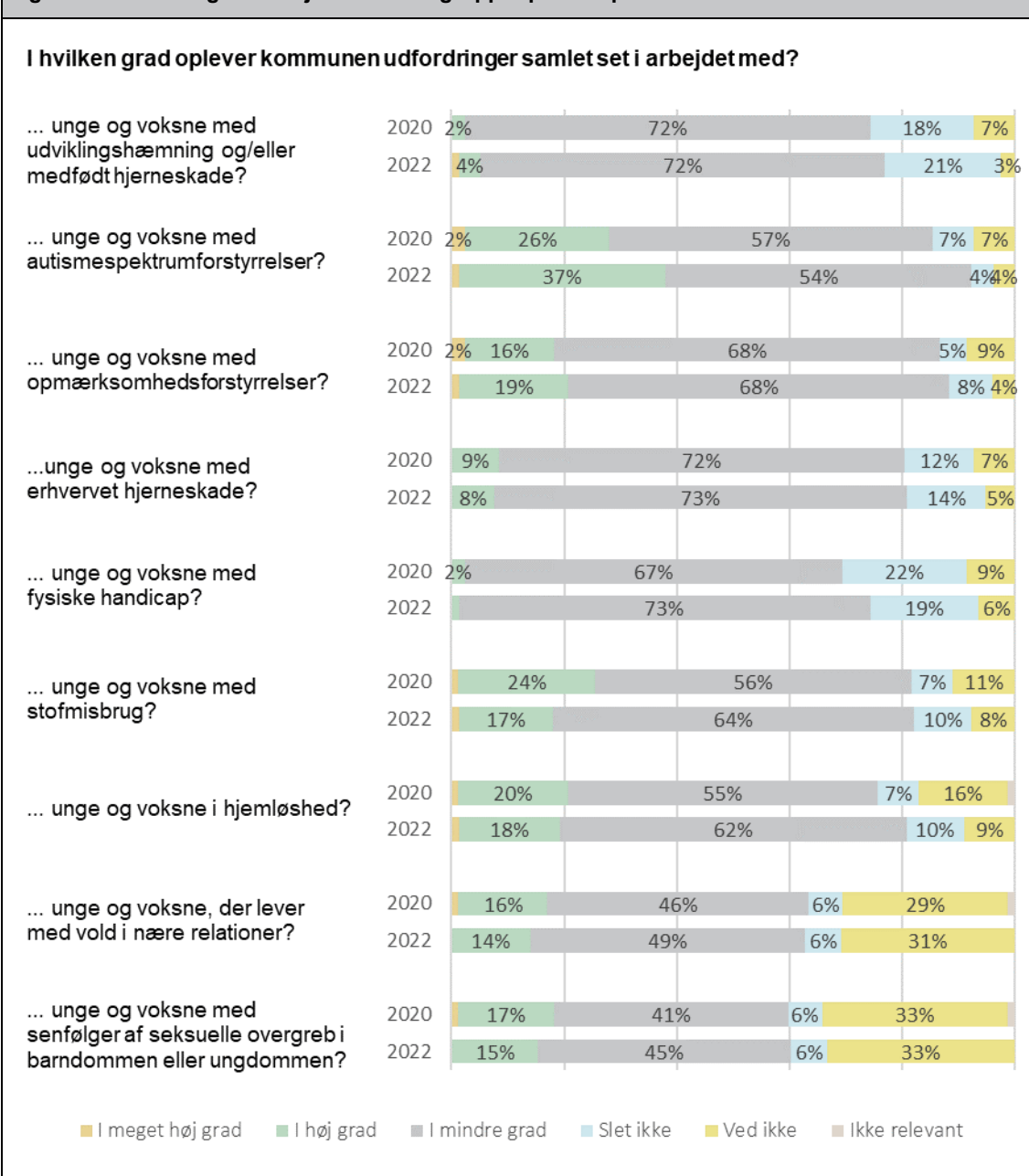
- identificering
- vækst i målgruppeomfang
- en forebyggende og mindre indgribende indsats
- tilbud og indsatser
- samarbejde med borgere
- samarbejde på tværs af kommunen om indsatser og tilbud
- samarbejde med relevante sektorer om indsatser og tilbud
- kompetencer og viden hos fagprofessionelle.

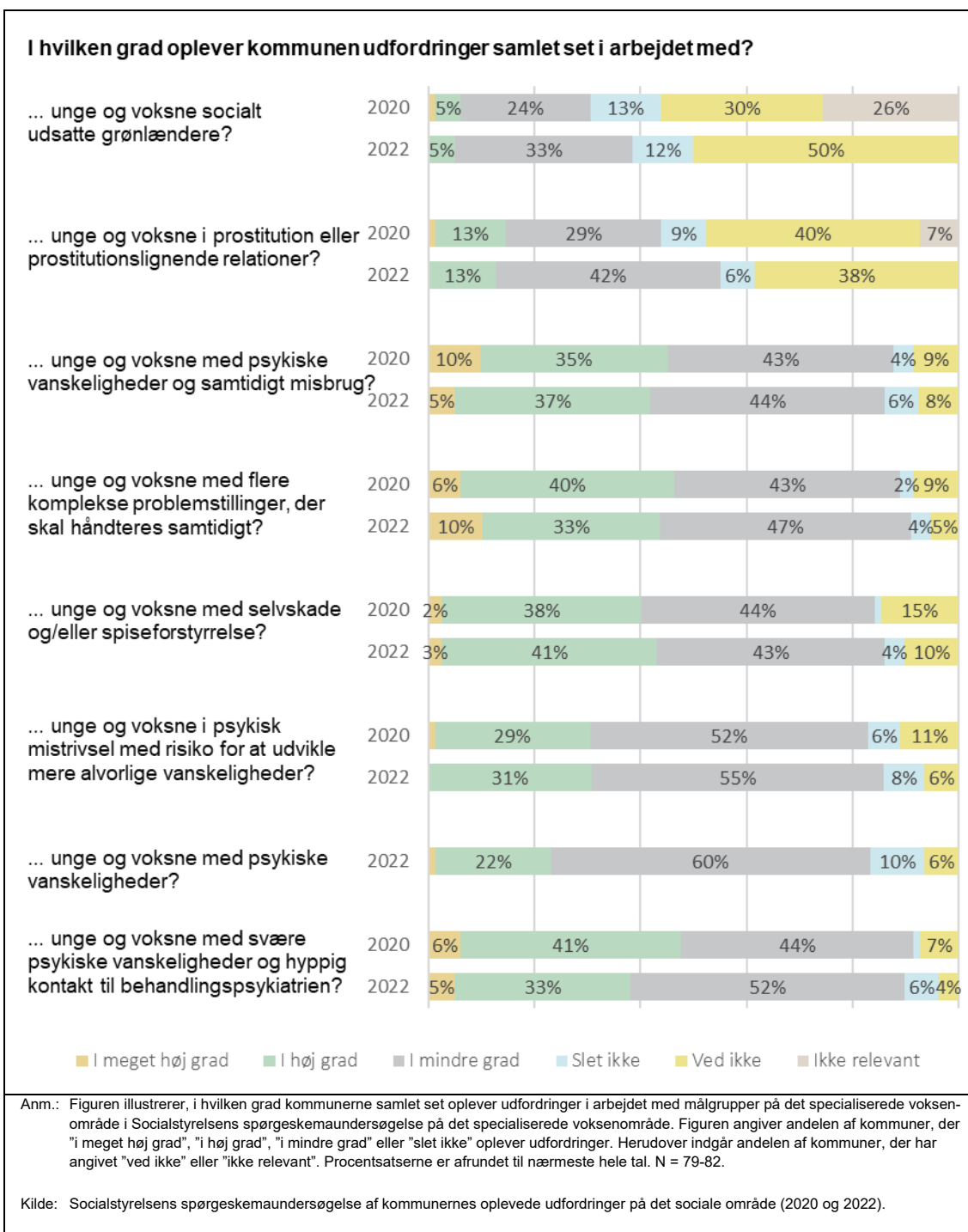
Derudover blev kommunerne spurgt til, i hvilken grad de oplever udfordringer i arbejdet med hver af de 16 målgrupper samlet set. Det er særligt følgende målgrupper, som flest kommuner angiver at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med:

- unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse (44 pct. i 2022 stigende fra 43 pct. i 2020).
- unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt (43 pct. i 2022 faldende fra 46 pct. i 2020)
- unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug (43 pct. i 2022 faldende fra 45 pct. i 2020)
- Unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien var i 2020 den målgruppe som udfordrede kommunerne mest i 2020, hvor 46 pct. angav udfordringerne i meget høj/i høj grad. I 2022 er andelen faldet til 42 pct., jf. figur 6.

I det følgende præsenteres udfordringsbilledet for nogle af de 17 målgrupper på det specialiserede voksenområde. Det er kun et udsnit af de væsentligste resultater fra undersøgelsen, som præsenteres nedenfor. Alle resultater kan findes i den tilhørende bilagsrapport, der hører til denne rapport. Igen skal det pointeres, at alle resultater er vigtige i Social- og Boligstyrelsens arbejde med at understøtte kommunerne på det sociale område.

Figur 6 – Udfordringer i arbejdet med målgrupper på det specialiserede voksenområde samlet set

2.1 Udviklingen i kommunernes oplevede udfordringer for målgrupperne

Unge og voksne med autismspektrumforstyrrelser

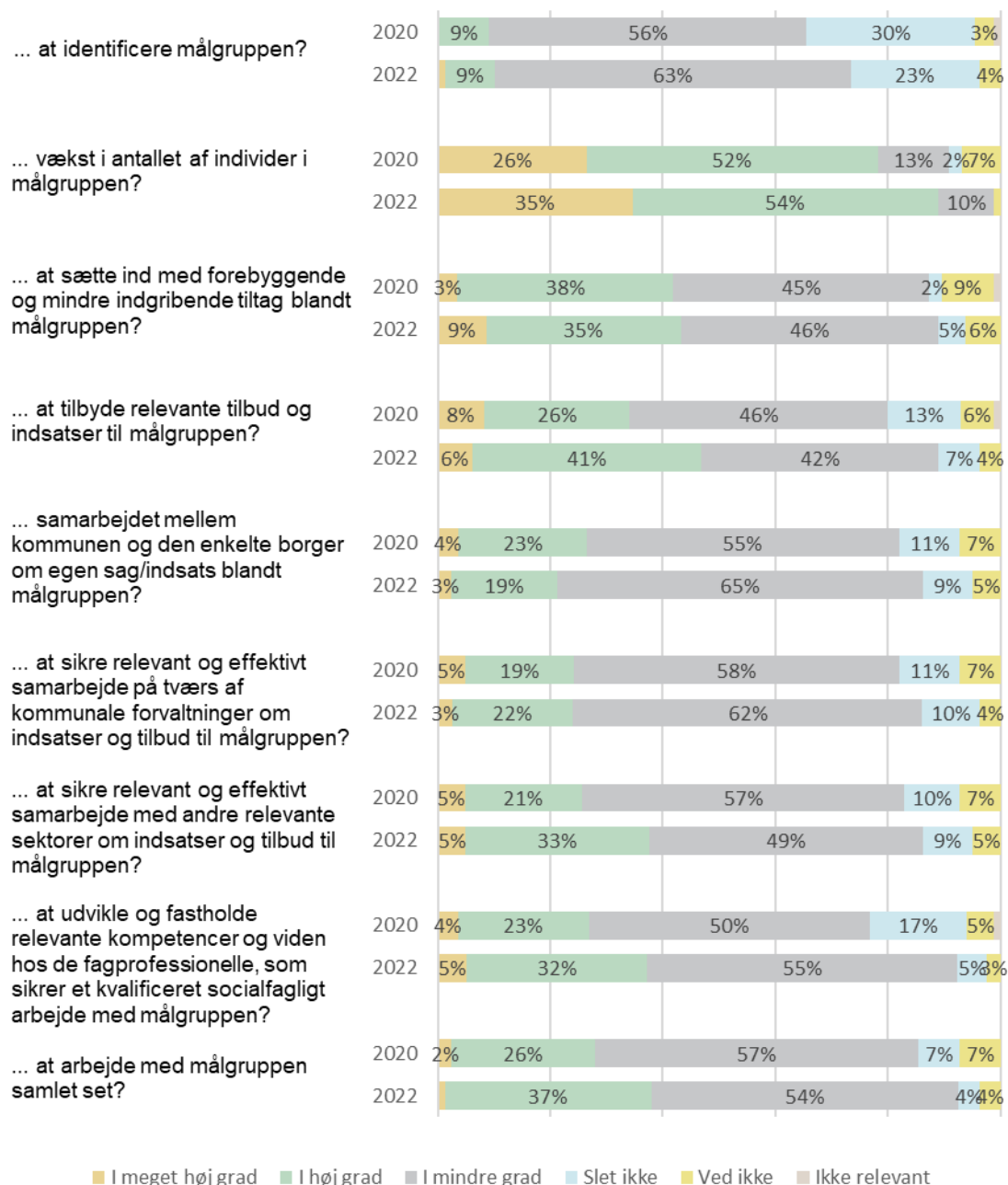
38 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med autismspektrumforstyrrelser, hvilket er en stigning siden 2020, hvor andelen var 28 pct. jf. figur 6. I arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (89 pct. i 2022 mod 78 pct. i 2020)
- at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen (47 pct. i 2022 mod 34 pct. i 2020), jf. figur 7.

Fem ud af otte fokusområder er steget siden 2022, hvor væksten i målgruppeomfang nævnes af flere kommuner.

Figur 7 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med autismespektrumforstyrrelser

I hvilken grad oplever kommunerne udfordringer med?

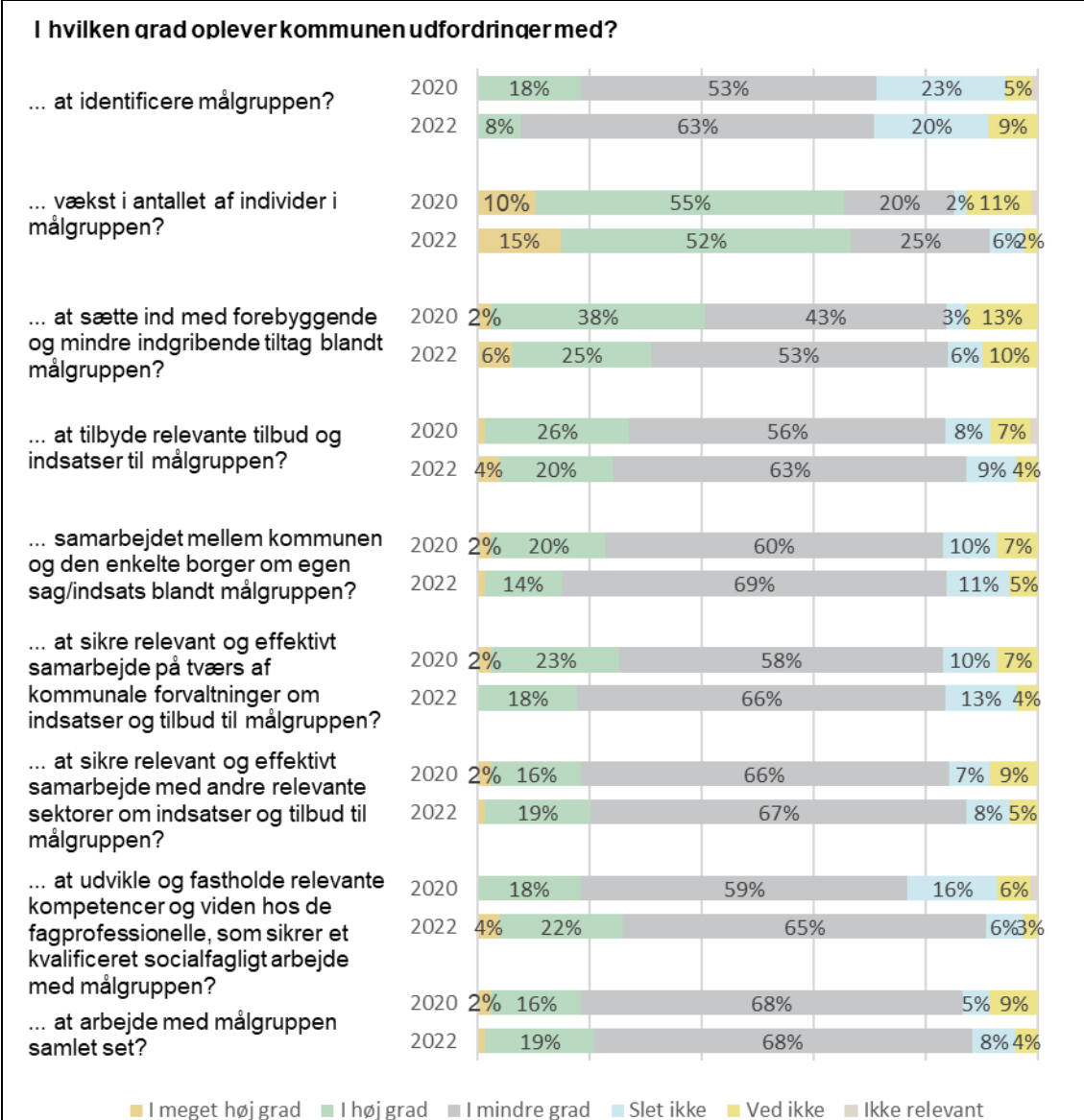
Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med autismespektrumforstyrrelser på det specialiserede voksenområde. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 82-87.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

Unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser

20 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser, jf. figur 6. I forbindelse med arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med vækst i antallet af personer i målgruppen (67 pct.) samt at sætte ind med forebyggende og mindre indgribende tiltag til målgruppen (31 pct.), hvilket er et fald i forhold til 2020 (41 pct.) jf. figur 8.

Figur 8 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser på det specialiserede voksenområde. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 82-87.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

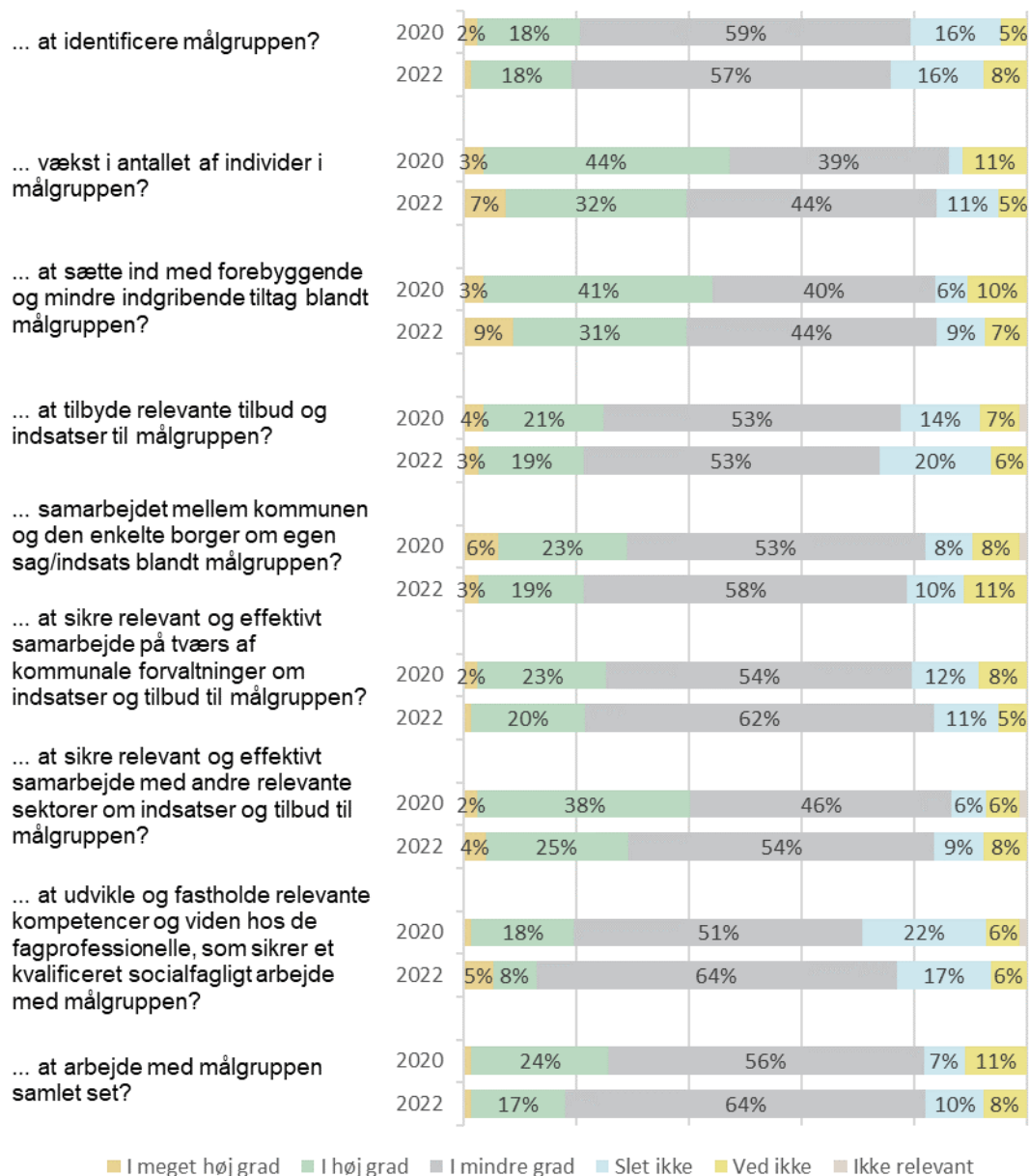
Unge og voksne med stofmisbrug

18 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med stofmisbrug, hvilket er et fald i forhold til 2020, hvor andelen var 25 pct., jf. figur 6. Generelt oplever færre kommuner udfordringer ved alle otte fokusområder i 2022 i forhold til 2020. Flest kommuner angiver, at de oplever følgende udfordringer i arbejdet med målgruppen:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (39 pct. i 2022 mod 47 pct. i 2020)
- at sætte ind med forebyggende og mindre indgribende tiltag til målgruppen (39 pct. i 2022 mod 44 pct. i 2020)
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (29 pct. i 2022 mod 40 pct. i 2020), jf. figur 9.

Figur 9 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med stofmisbrug

I hvilken grad oplever kommunerne udfordringer med?

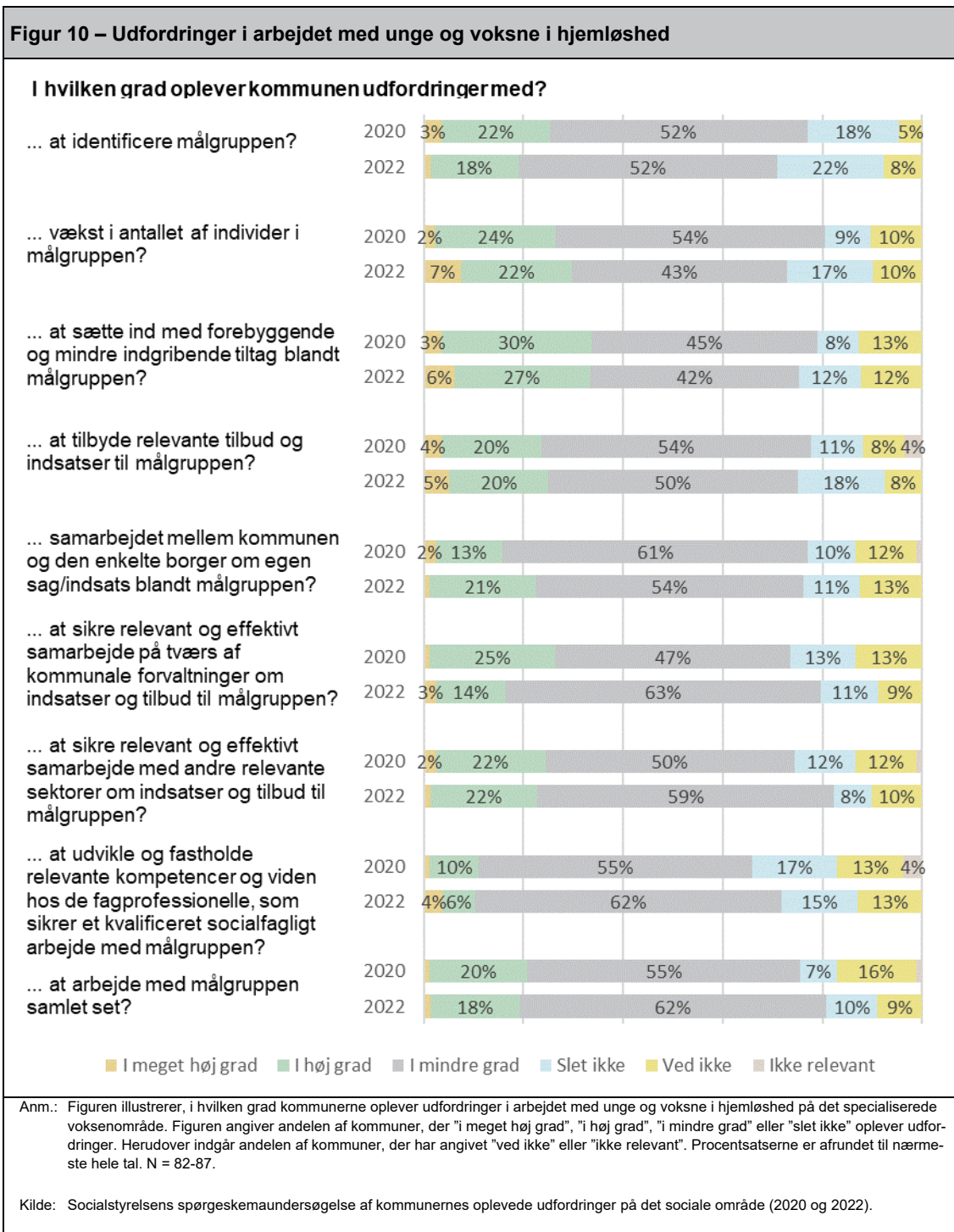
Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med stofmisbrug på det specialiserede voksenområde. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 82-87.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

Unge og voksne i hjemløshed

19 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne i hjemløshed, jf. figur 6. I arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der i høj eller i meget høj grad oplever dét at sætte ind med forebyggende og mindre indgribende tiltag til målgruppen som en udfordring (33 pct.), jf. figur 10.

Unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen

I undersøgelsen er kommunerne blevet spurgt til, i hvilken grad de samlet set oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen. Hertil angiver 15 pct. af kommunerne, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb, jf. figur 6. Adspurgt til otte mere specifikke udfordringer, angiver flest kommuner (42 pct.), at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med at identificere målgruppen. Dette er et markant fald i forhold til 2020, hvor andelen var 59 pct.

En markant andel af kommunerne svarer "ved ikke" til spørgsmål om målgruppen. Årsagen til dette kan ikke afdækkes i undersøgelsen, men en mulig forklaring kan være, at senfølgerne er skjult i andre sociale og psykiske vanskeligheder.

Unge og voksne i prostitution eller prostitutionslignende relationer

13 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne i prostitution eller prostitutionslignende relationer, jf. figur 6. Flest kommuner angiver, at de i forbindelse med arbejdet med målgruppen særligt oplever udfordringer med at identificere målgruppen (32 pct.), hvilket er et fald i forhold til 2020 (46 pct.).

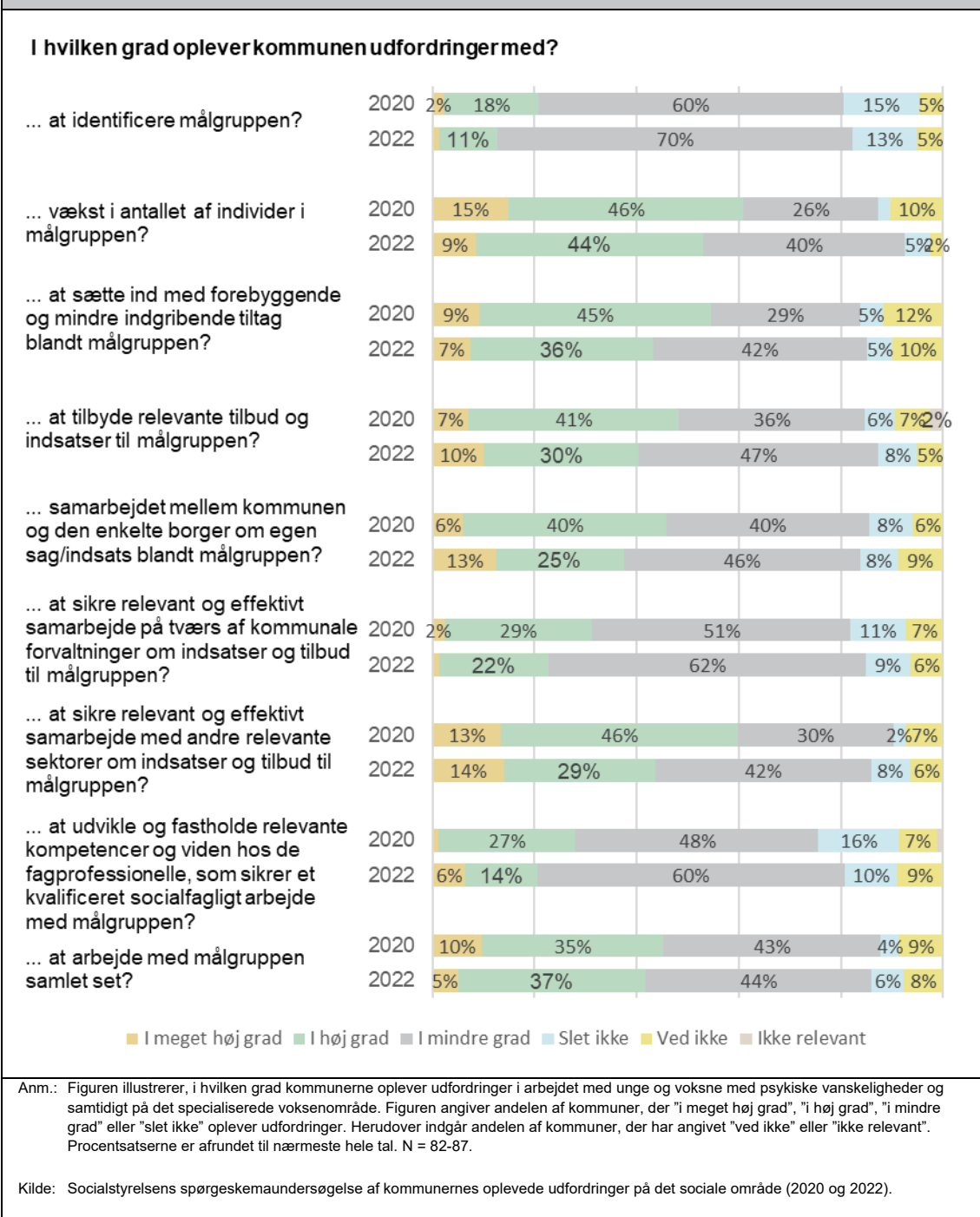
Også ved denne målgruppe svarer en stor andel af kommunerne "ved ikke" til, i hvilken grad de oplever udfordringer. Hvorvidt den store andel af "ved ikke"-svar skyldes manglende opmærksomhed på målgruppen eller andre årsager, kan undersøgelsen ikke svare på.

Unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug

42 pct. af kommunerne peger på, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med denne målgruppe, jf. figur 6. I arbejdet med unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug oplever kommunerne særligt udfordringer med et stigende målgruppeomfang samt med at sikre et relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen, jf. figur 11.

For alle otte fokusområder oplever færre kommuner i 2022 udfordringer i meget høj/høj grad i forhold til 2020. Særligt bemærkes et fald på 16 pct. point fra 2020 til 2022 i forhold til at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud.

Figur 11 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug

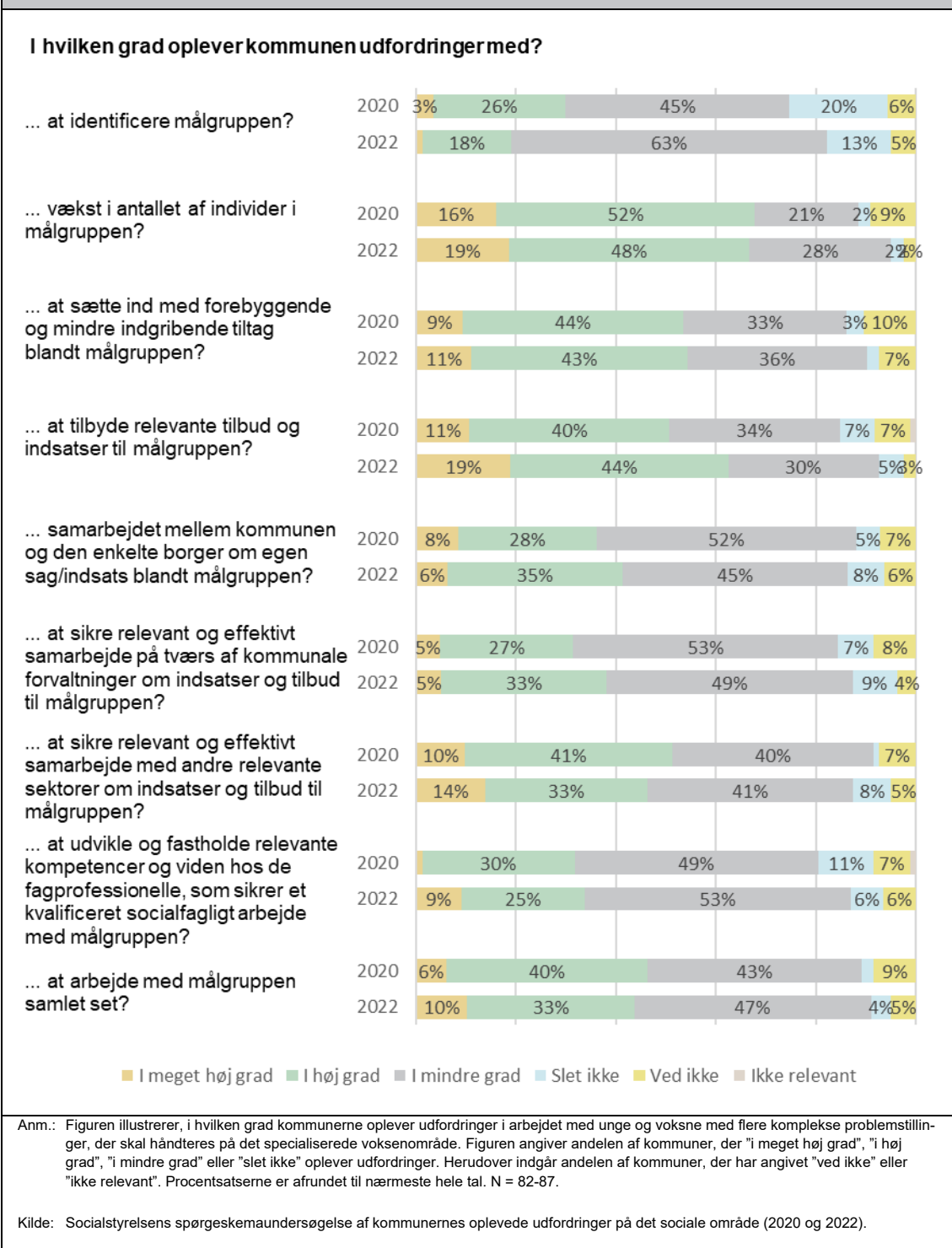
Unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt

43 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt. Dette er et mindre fald i andelen fra 2020 (46 pct.), jf. figur 6.

Med denne målgruppe oplever kommunerne særligt udfordringer med vækst i antallet af individer i målgruppen (58 pct.). Kommunerne angiver ligeledes, at de i høj eller meget høj grad oplever udfordringer med at tilbyde relevante tilbud og indsatser for målgruppen, jf. figur 12.

For to ud af otte fokusområder er andelen af kommuner, der oplever udfordringer i meget høj/høj grad faldet. Undersøgelsens resultater kan indikere, at kommunernes er blevet bedre til at finde borgerne i målgruppen, men har sværere ved at finde de rette tilbud og indsatser både i samarbejdet med borgeren og på tværs af kommunale forvaltninger. Andelen af kommunerne, der er udfordret, er steget for disse fra 2020 til 2022.

Figur 12 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt

Unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse

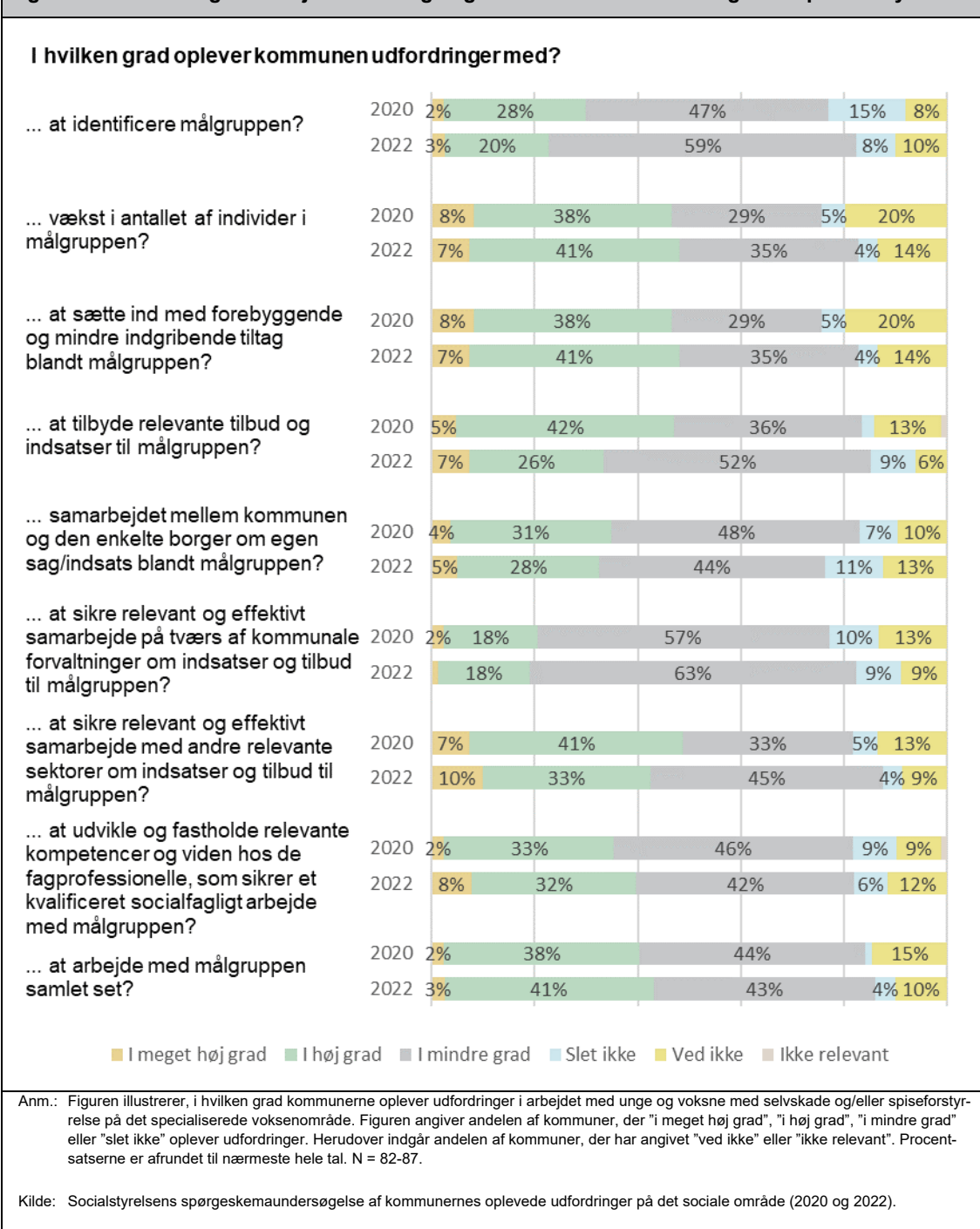
44 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse. Dette er en stigning i forhold til 2020, hvor andelen var 40 pct., jf. figur 6. I relation til arbejdet med målgruppen, er der flest kommuner, der i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med:

- at sætte ind med forebyggende og mindre indgribende tiltag til målgruppen (48 pct. i 2022 mod 46 pct. i 2020)
- vækst i målgruppeomfang (48 pct. i 2022 mod 46 pct. i 2020), jf. figur 13.

For to fokusområder er andelen af kommuner, der oplever udfordringer i meget høj/høj grad, faldet:

- at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen (33 pct. i 2022 mod 47 pct. i 2020)
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (43 pct. i 2022 mod 49 pct. i 2020)

Figur 13 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse

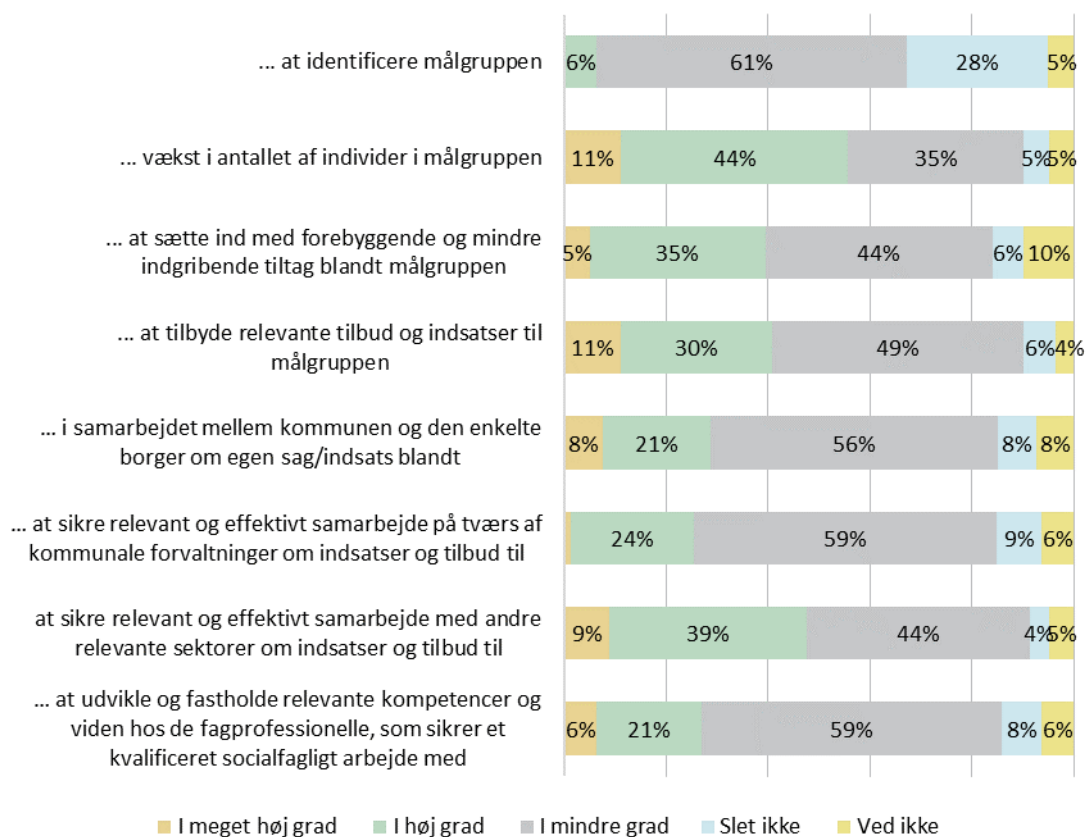
Unge og voksne med psykiske vanskeligheder

23 pct. af kommunerne angiver at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med målgruppen, jf. figur 6. Da det er en ny målgruppe i 2022 undersøgelsen, kan der ikke sammenlignes med data fra 2020.

Det er særligt vækst i målgruppeomfang, der udfordrer kommunerne (55 pct.). Samarbejdet med relevante sektorer udfordrer også mange kommuner, hvor andelen, der svarer i meget høj/høj grad er 48 pct., jf. figur 14.

Figur 14 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med psykiske vanskeligheder

I hvilken grad oplever kommunen udfordringer samlet set i arbejdet med...

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien på det specialiserede voksenområde. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 79-82.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2022).

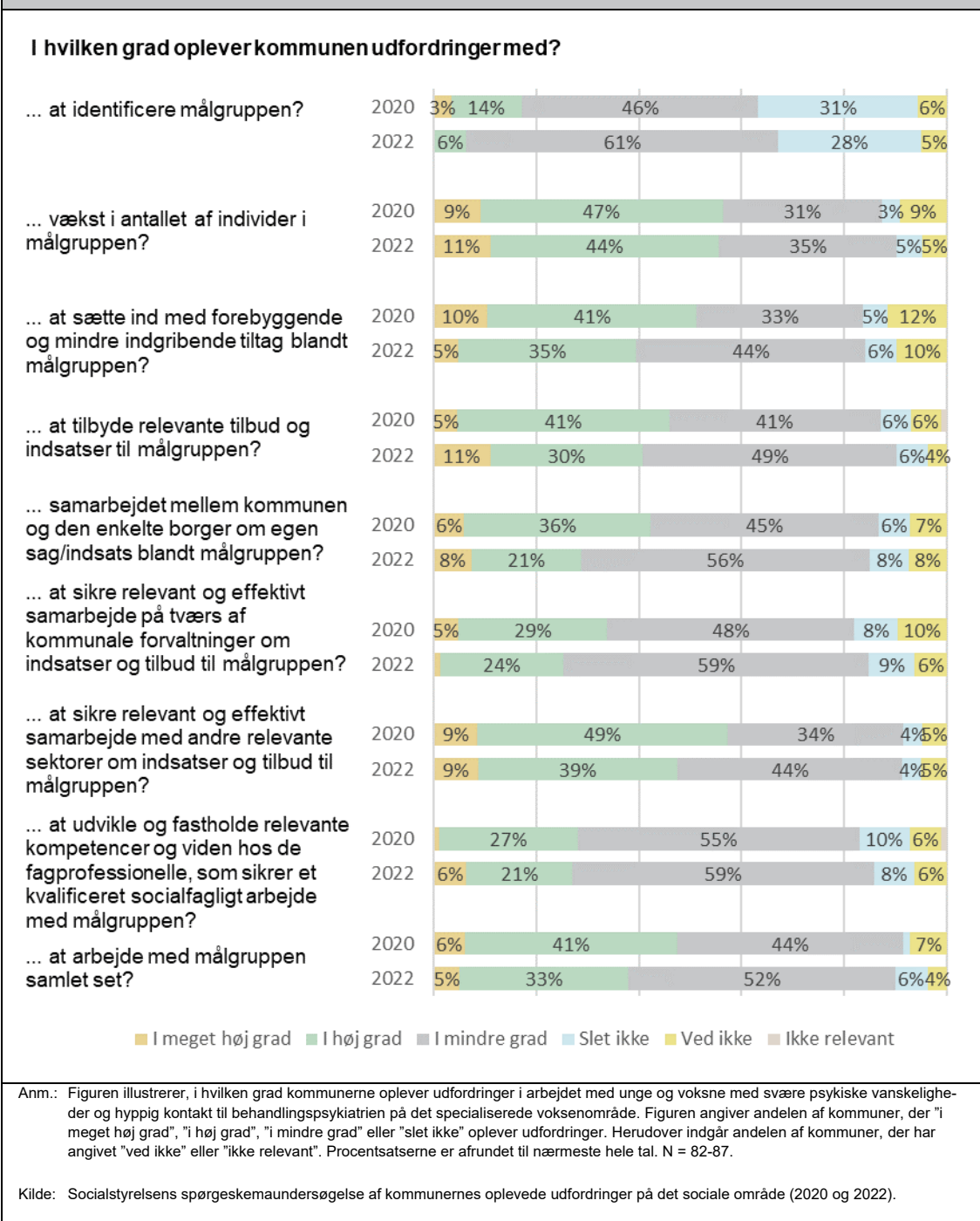
Unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien

38 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med målgruppen. Dette er et fald i andelen i forhold til undersøgelsen i 2020 (47 pct.), jf. figur 6.

For alle otte fokusområder er andelen af kommuner, der har udfordringer, faldet eller er på niveau med udfordringerne i 2020. På trods af dette er det stadig en målgruppe, som mange kommuner oplever udfordringer med. Særligt med følgende fokusområder:

- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (48 pct. i 2022 mod 57 pct. i 2020)
- vækst i antallet af personer i målgruppen (55 pct. i 2022 mod 56 pct. i 2020), jf. figur 15.

Figur 15 – Udfordringer i arbejdet med unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien

2.2 Kommunernes bemærkninger til de målgruppespecifikke udfordringerne

Kommunerne har i undersøgelsen haft mulighed for at kommentere på hvert målgruppespecifikt område, og de underliggende fokusområder særskilt. Herunder er medtaget et uddrag af disse kommentarer, som kan nuancere kommunernes oplevede udfordringer.

En række kommuner nævner at den stigende vækst giver udfordringer, da det kan betyde, at den enkelte borgers udfordringer kræver særlige tilbud eller indsatser.

En kommune skriver: *"Der er en vækst i borgere med komplekse udfordringer som ikke kan rummes inden for de nuværende botilbuds rammer, og som derfor fordrer et enkeltmandstilbud."*

Både væksten og kompleksiteten giver udfordringer i at sikre det rette tilbud til borgeren. Komplexiteten og udfordringer er individbaseret og kan variere væsentligt inden for samme målgruppe.

Flere kommuner nævner, at der er stor variation i samarbejdet med borgeren. Det er meget individuelt fra borger til borger. Samarbejdet afhænger også af de pårørendes involvering. En kommune skriver: *"Samarbejdet varierer fra sag til sag. Det er virkelig individuelt på alle parametre. Dertil kommer, at der også ofte er værger eller partsrepræsentanter med ind over sagerne, som igen ændrer samarbejdet."*

Udfordringer i forhold til kompetencer og viden hos de fagprofessionelle skyldes ofte fastholdelse og rekruttering af medarbejdere. En kommune skriver: *"Kommunen oplever i højere grad på udførerområdet udfordringer med at fastholde personale frem for at sikre mulighed for kompetenceudvikling. Ofte har områderne kun én specialist."*

En anden kommune skriver: *"Det er generelt en udfordring at fastholde kompetente medarbejdere - da der er stor efterspørgsel på hele fagområdet, hvorfor medarbejderne hyppigere skifter arbejdsplads."*

Af andre målgrupper, som kommunerne også har fokus på, nævnes blandt andet:

- Borgere med anden etnisk herkomst end dansk kan være svære at få kontakt til trods opsøgende indsatser
- Unge/Voksne med meget sammensatte komplekse psykiske funktionsnedsættelser
- Borgere med udviklingshæmning og samtidig demens
- Borgere med udviklingshæmning og psykiske udfordringer.

3 Aktuelle temaer

I den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse er kommunerne blevet spurgt til aktuelle temaer i relation til arbejdet med børn og unge på det sociale område. Aktuelle temaer består af et udvalg af temaer, som indgår i undersøgelsen i 2022 og har et særligt aktuelt fokus. Temaerne er udvalgt på baggrund af Socialstyrelsens erfaringer og løbende dialog med kommunerne samt egne behov for vidensafdækning. Nogle af temaerne er de samme som i 2020, for andre er der ændret i spørgsmål og enkelte temaer er udgået. På voksenområdet omfatter de aktuelle temaer følgende syv temaer⁴:

- Pårørende til voksne på det sociale område
- Understøttelse af borgernes trivsel og sundhed på det sociale område
- Velfærdsteknologi i den sociale indsats
- Stigende antal ældre blandt socialt udsatte og mennesker med kognitive handicap
- Inddragelse af borgerens perspektiver
- Stigende antal unge med psykisk sårbarhed, udsathed eller handicap
- Den rehabiliterende tilgang på handicapområdet.

I det følgende præsenteres resultaterne for de aktuelle temaer på børne- og ungeområdet. Nogle temaer er uddybet mere end andre temaer. Årsagen er dels hvis et tema har haft en markant udvikling siden 2020 eller hvis mange kommuner oplever udfordringer med det pågældende tema.

3.1 Pårørende til voksne på det sociale område

På tværs af de forskellige målgrupper på voksenområdet opleves det, at borgere kan have vanskeligt ved at skabe og vedligeholde et socialt netværk, samtidig med at et positivt netværk er væsentligt for borgerens udvikling og livskvalitet (Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen, 2018).

Det nære sociale netværk omkring voksne på det sociale område omfatter mennesker, der har en særlig betydning for borgeren og/eller har regelmæssig social kontakt med borgeren. Det kan være mennesker, der tilhører familien, for eksempel forældre, børn eller søskende, venner eller naboer.

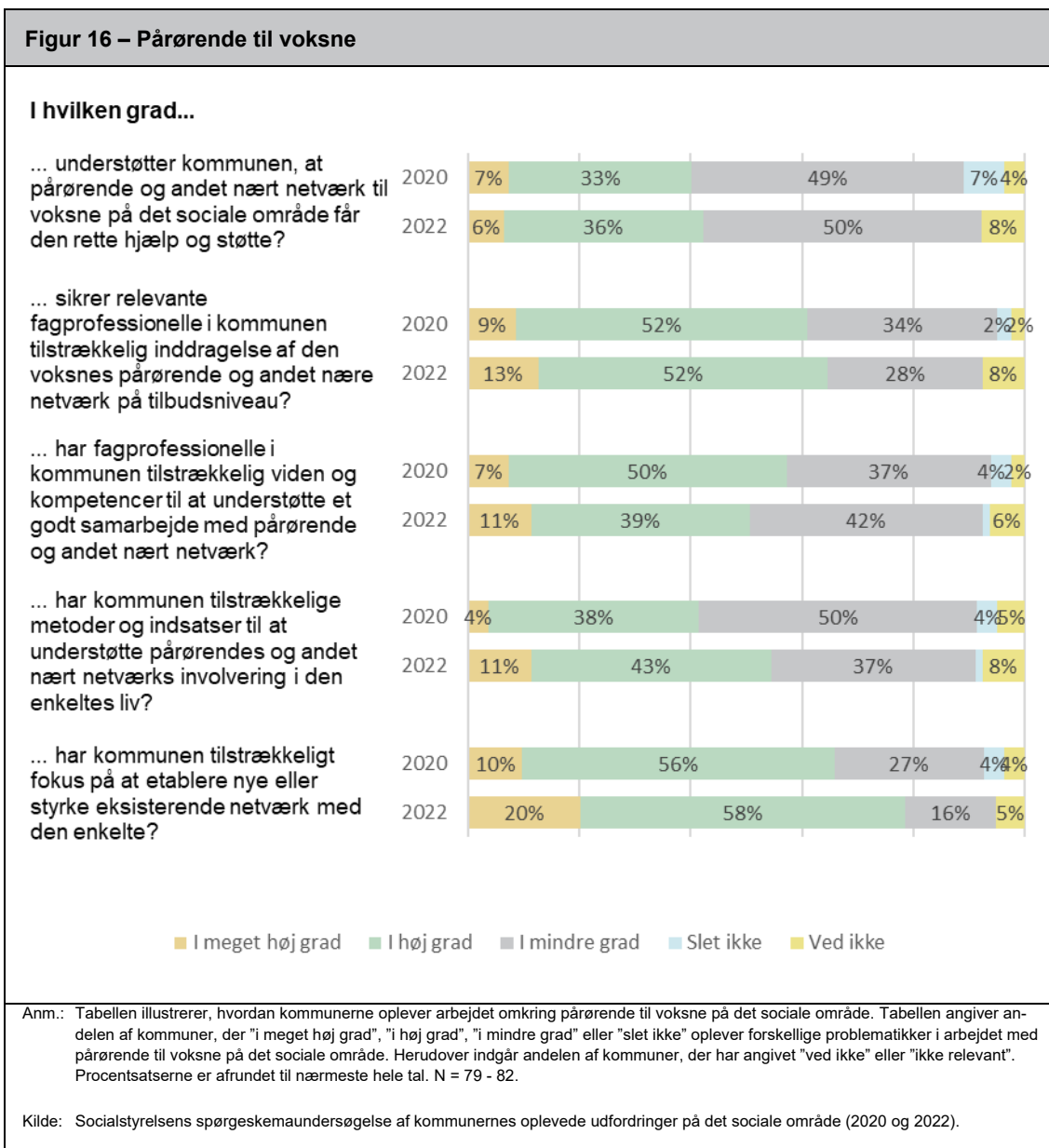
I Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse undersøges kommunernes arbejde med borgernes nære netværk på tværs af målgrupper på socialområdet. Her angiver 58 pct. af kommunerne, at de i mindre grad eller slet ikke har fokus på, at pårørende til voksne på det sociale område får den rette hjælp og støtte, jf. figur 16. Det bemærkes dog, at kommunerne ikke har en generel forpligtelse til at yde hjælp og støtte til pårørende til voksne på socialområdet, alene fordi de er pårørende. Kommunerne skal dog i nogle situationer være opmærksomme på at inddrage pårørende til voksne, der modtager sociale indsatser. Det gælder for eksempel pårørende til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, jf. SEL § 82, stk. 2, hvor kommunerne er forpligtet til at påse, om pårørende kan hjælpe med at varetage en persons behov. Voksnes børn er også pårørende, som skal støttes. Kommunerne har en forpligtelse til at indgive underretninger på børn, også når de er pårørende til voksne, hvis de får kendskab til eller grund til at antage, at børnene a) har behov for støtte eller b) har været udsat for overgreb, jf. SEL § 153. Desuden kan der være tilfælde, hvor det giver god mening af socialfaglige hensyn

---

⁴ I spørgeskemaundersøgelsen indgik ligeledes et sjette tema om COVID-19. Resultaterne fra dette tema indgår ikke i denne rapport.

at inddrage pårørende til voksne med behov for sociale indsatser (Viden på tværs, 2020; Socialstyrelsen, 2012).

78 pct. af kommunerne har få eller ingen udfordringer med at have tilstrækkeligt fokus på at etablere nye eller styrke eksisterende netværk med den enkelte. Også at relevante fagprofessionelle i kommunen sikrer tilstrækkelig inddragelse af den voksnes pårørende og andet nære netværk på tilbudsniveau er noget mange kommuner har få eller igen udfordringer med. For begge gælder det, at flere kommuner oplever færre udfordringer i 2022 end i 2020.

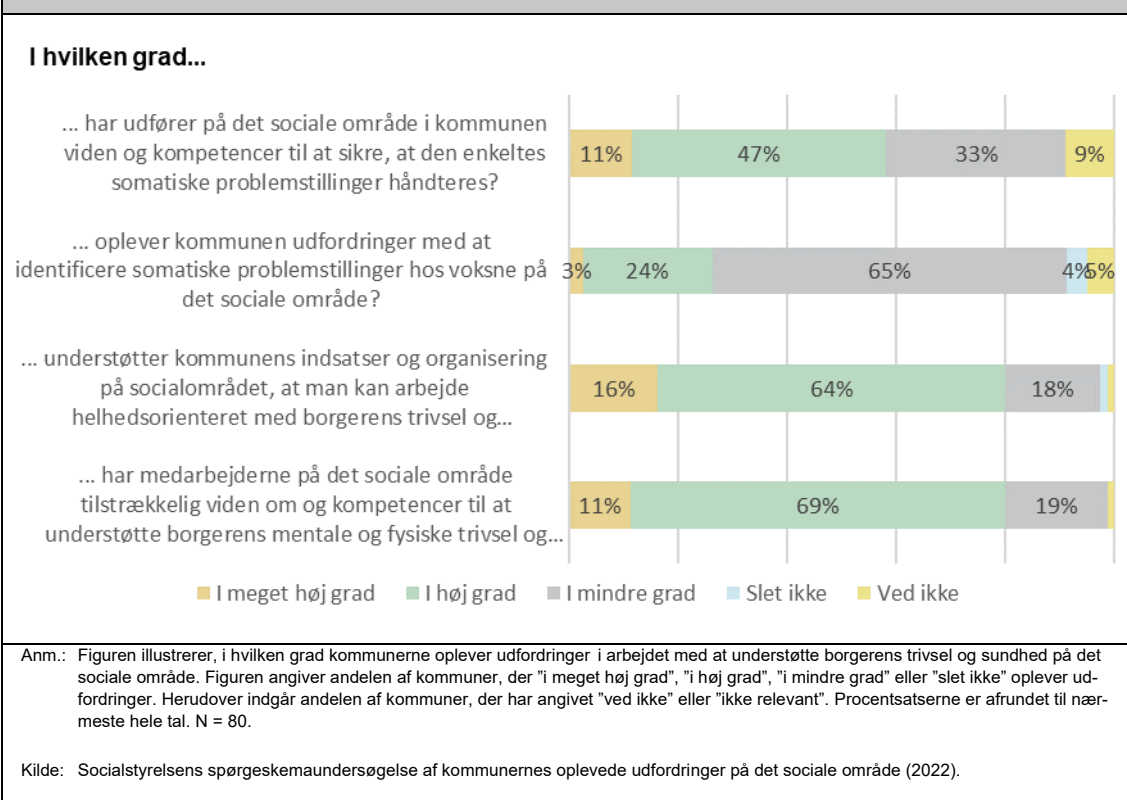

Af kommentarerne fra kommunerne skriver en række kommuner, at de har ansat pårørendekonsulenter/-vejleder, som en del af deres strategi for inddragelse af pårørende. Uddannelse af medarbejdere i f.eks. Åben Dialog eller KRAP nævnes også.

3.2 Understøttelse af borgernes trivsel og sundhed på det sociale område

Temaet er nyt i denne undersøgelse og derfor er det ikke muligt at sammenligne med tidligere resultater. Generelt oplever de fleste kommuner ikke udfordringer i arbejdet med at understøtte borgerens trivsel og sundhed på det sociale område. En tredjedel af kommunerne oplever i mindre grad udfordringer i forhold til om udfører har viden og kompetencer til at sikre at den enkeltes somatiske problemstillinger håndteres.

Figur 17 – Udfordringer i arbejdet med at understøtte borgerens trivsel og sundhed på det sociale område

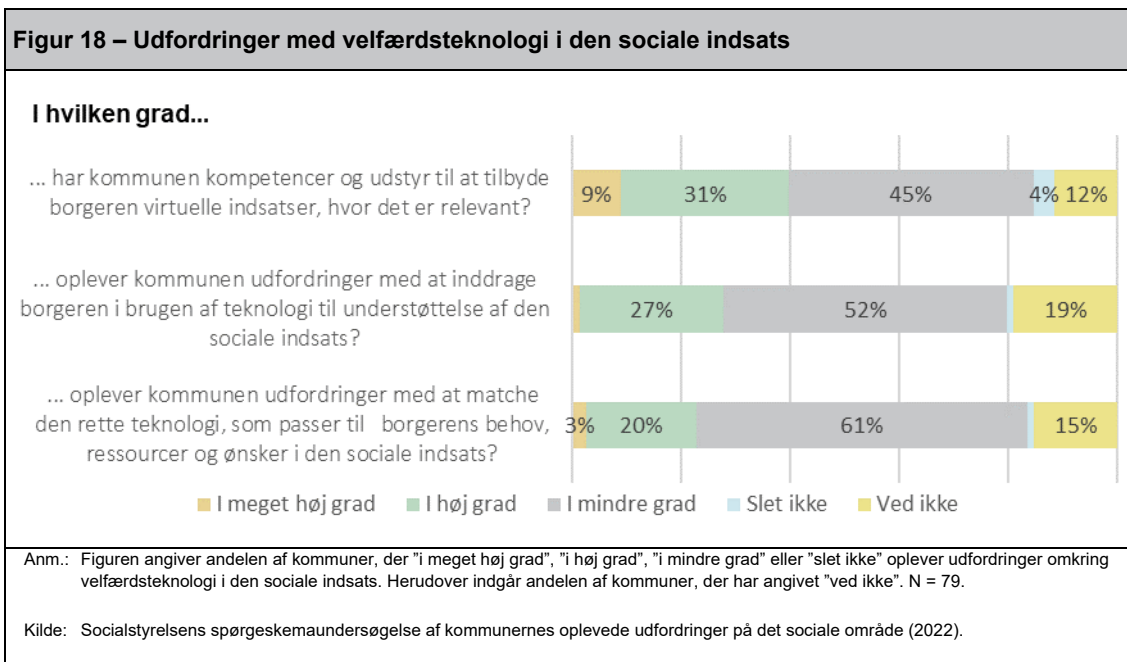

3.3 Velfærdsteknologi i den sociale indsats

Erfaringer fra blandt andet fagprofessionelle og brugerorganisationer peger på, at mange kommuner har svært ved at orientere sig i den konstante og ofte hurtige udvikling i velfærdsteknologiske løsninger samt ved at integrere disse løsninger i de sociale indsatser (KL, 2018; Socialstyrelsen, 2020). Der er stort fokus på velfærdsteknologi på sundheds- og ældreområdet, men knap så meget på socialområdet på trods af velfærdsteknologiens potentialer for at understøtte det sociale arbejde (Socialstyrelsen, 2020; Dansk Handicap Forbund, 2019; Nordens Velfærdscenter, 2020)

I Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse er kommunerne derfor blevet spurgt ind til brugen af velfærdsteknologiske løsninger i den sociale indsats. Her angiver 40 pct., at de oplever udfordringer med at tilbyde borgeren virtuelle indsatser, hvor det er relevant.

Størstedelen af kommunerne oplever mindre eller slet ikke udfordringer med at inddrage borgeren i brugen af teknologi eller matche den rette teknologi til borgeren behov, ressourcer og ønsker, jf. figur 18.

Nogle kommuner prioriterer velfærdsteknologiske løsninger. Det nævnes, at det har været nødvendigt med ekstra viden på dette område for at anvendelsen giver mening. Nogle kommuner har igangsat projekter for at få erfaring og viden om anvendelsen af velfærdsteknologiske løsninger. En kommune skriver: "Det kan være en udfordring på nogle områder, hvor det kræver mere viden at få bragt velfærdsteknologi i spil."

3.4 Stigende antal ældre blandt socialt udsatte og mennesker med kognitive handicap

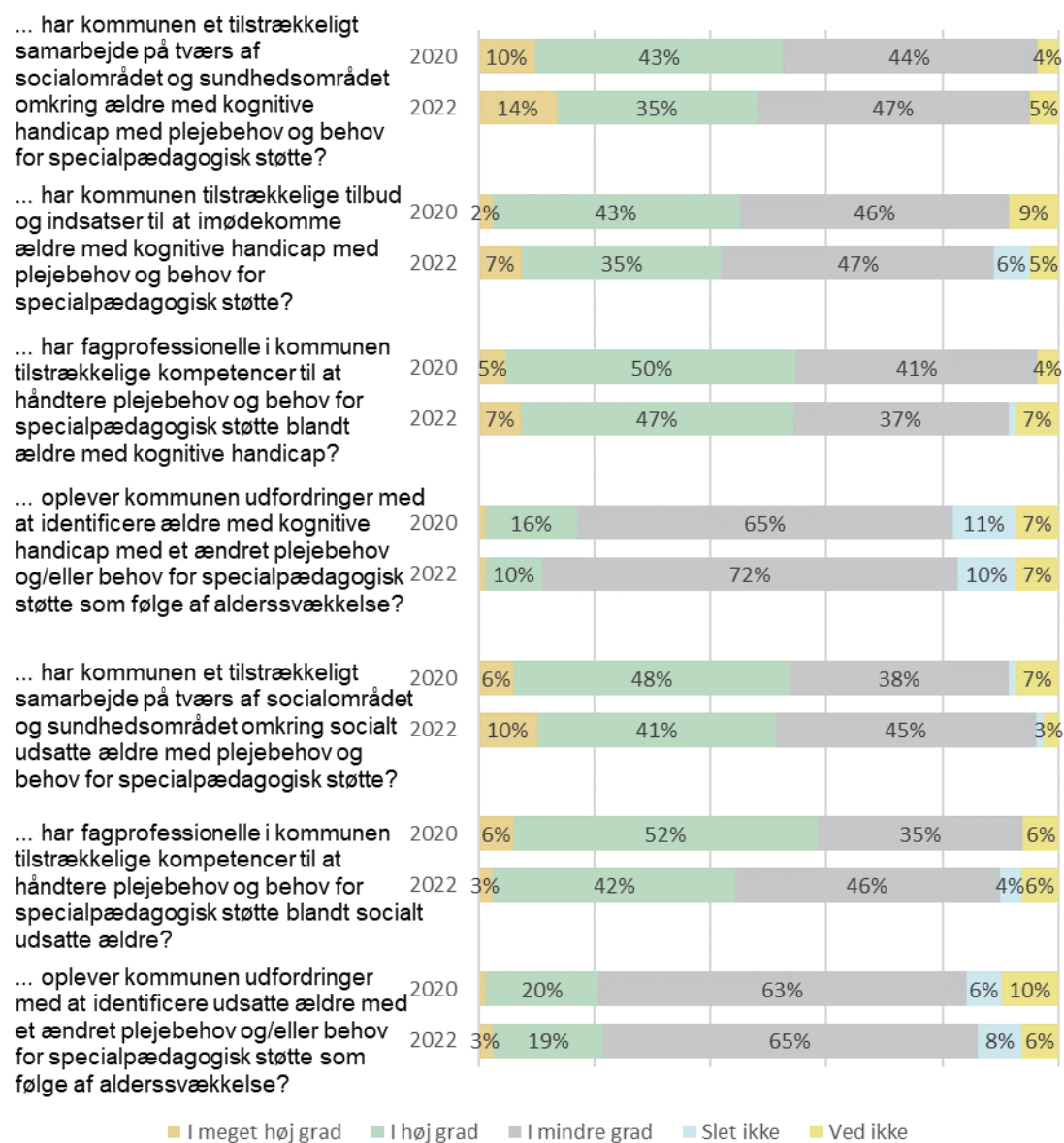
Kommunerne møder et stigende antal ældre mennesker, der er socialt udsatte eller har et kognitivt handicap, og som vanskeligt kan rummes inden for de almene tilbud til ældre og til mennesker med kognitive handicap. Denne målgruppe kan opleve alderssvækkelse tidligere end andre mennesker (Sundhedsstyrelsen, 2019b; Böttcher, L. & Dammeyer, J., 2010; Københavns Kommune, 2018).

I Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse er kommunerne derfor blevet spurgt ind til deres erfaringer i relation til håndtering af et stigende antal socialt udsatte ældre og ældre med kognitive handicap. Hertil angiver 22 pct. af kommunerne, at de i meget høj grad eller i høj grad oplever udfordringer med at identificere socialt udsatte ældre med et ændret plejebehov og/eller behov for specialpædagogisk støtte som følge af alderssvækkelse. Dette er på niveau med andelen i 2020. Generelt er fordelingen af kommunernes oplevelser på niveau med 2020. Den største forskel ses i spørgsmålet om hvorvidt fagprofessionelle i kommunen har tilstrækkelige kompetencer til at håndtere plejebehov og behov for specialpædagogisk støtte blandt socialt udsatte ældre. Her oplever 50 pct. at de i mindre grad/slet ikke har dette, hvilket er en stigning fra 35 pct. i 2020, jf. figur 19.

Figur 19 – Stigende antal ældre blandt socialt udsatte og mennesker med kognitive handicap

I hvilken grad...

Anm.: Tabellen illustrerer, hvordan kommunerne oplever forskellige problematikker der relaterer sig til det stigende antal ældre blandt socialt udsatte. Tabellen angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever forskellige problematikker. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 79-82.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

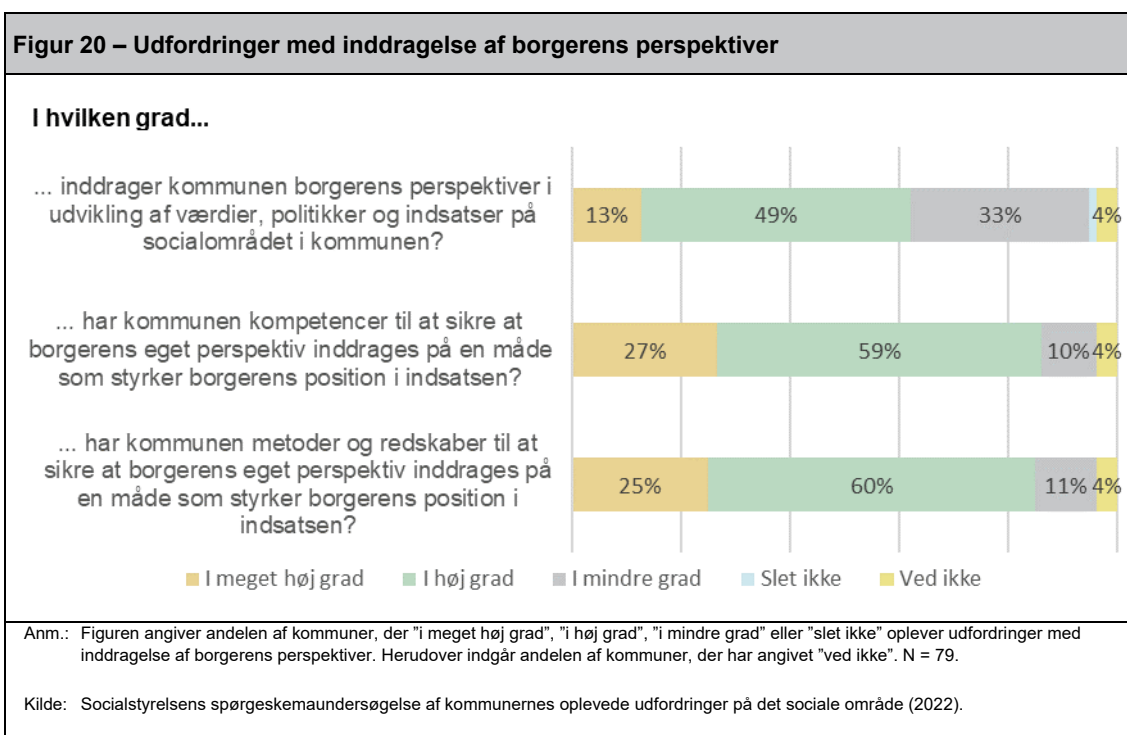

Af kommunernes kommentarer fremgår det, at borgerne bliver ældre, hvilket ændrer på deres behov for pleje og støtte. Dette afstedkommer udvikling af kompetencer, ændrede boligrammer, stigende plejebehov, etc.

3.5 Inddragelse af borgerens perspektiver

Inddragelse af borgernes perspektiver og hvordan disse bliver anvendt er vigtige, når indsatser udvikles og anvendes. Dette er blandt andet nævnt i strategien for udvikling af den sociale indsats, som sidste år er blevet opdateret (Social og Ældreministeriet, 2022).

Temaet sætter fokus på i hvilken grad kommunerne har kompetencer, viden og redskaber til at inddrage borgerne. Temaet belyser en anden side af fokusområdet vedrørende samarbejdet med borgeren.

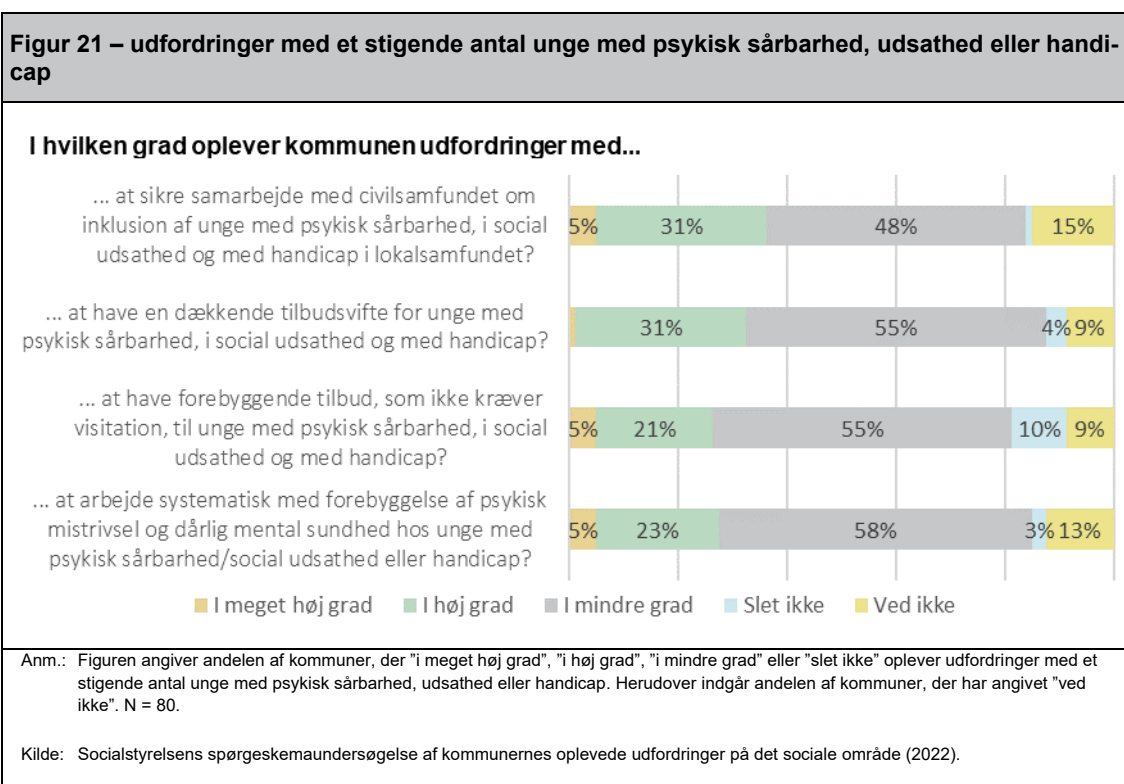

En stor andel af kommuner inddrager i høj/meget høj grad borgerens perspektiver dels i udviklingen af politikker og indsatser. Det samme gælder kompetencer, metoder og redskaber til inddrage og styrke borgerens position i indsatsen.

I deres kommentarer nævner en række kommuner, at de er i gang med at udvikle politikker, tilgange med udgangspunkt i et recovery - og rehabiliteringsperspektiv. En kommune skriver: *"Den politiske vision på området tager udgangspunkt i et recovery - og rehabiliteringsperspektiv. Der arbejdes konkret med et politisk pejlemærke omkring udvikling af recoveryperspektivet herunder også i forhold til borgere med svært kognitive begrænsninger."*

3.6 Stigende antal unge med psykisk sårbarhed, udsathed eller handicap

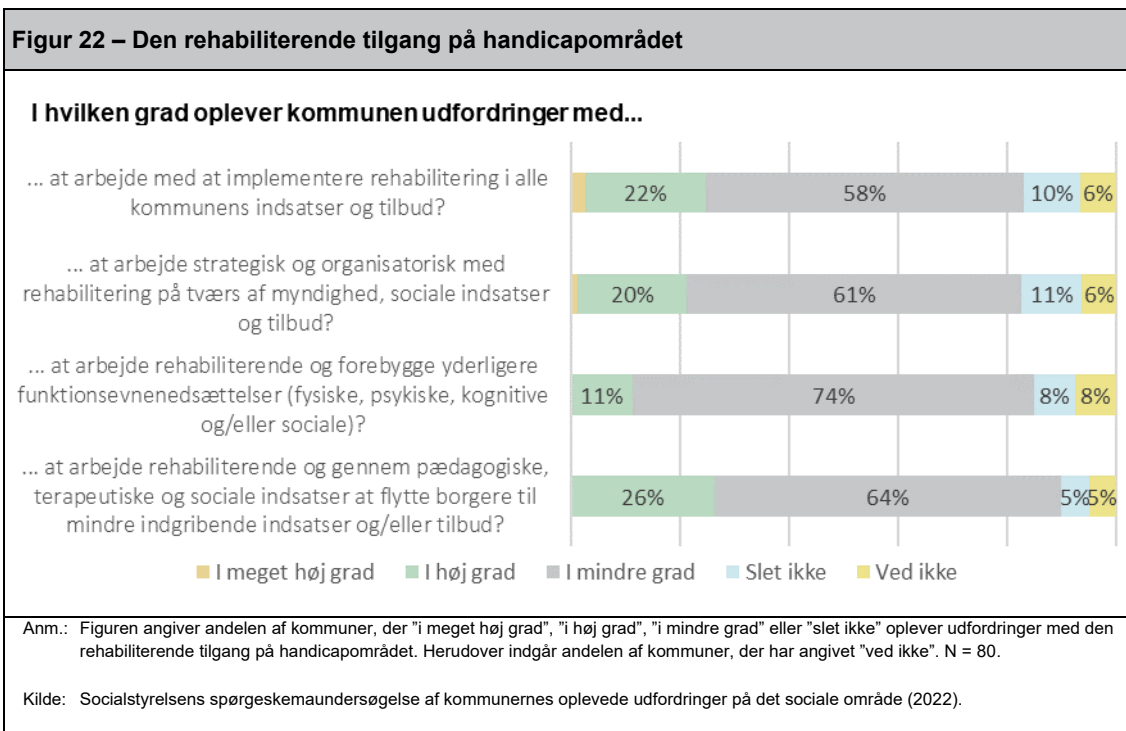
Overgangen til voksenlivet (+18 år) kan være svær for unge med psykisk sårbarhed, udsathed eller handicap. Ved at have et fokus på forebyggelse for de unge, vil det kunne mindste mistrivsel og en mere indgribende indsats senere hen. Ved både at have en systematik og de rette tilbud, vil der være større forudsætninger for at kunne gribe de unge rettidigt og bidrage til muligheden for at mestre eget liv.

Ca. en tredjedel af kommunerne oplever udfordringer i samarbejdet med civilsamfundet om inklusion af unge med psykisk sårbarhed og at have en dækkende tilbudsvifte. Omkring en fjerdedel af kommunerne har udfordringer med ikke visitationskrævende tilbud og i arbejdet med at forebygge mistrivsel og dårlig mental sundhed. I kommentarerne til kommunerne nævnes, at kompetencerne er til stede, men at der kan sættes tidligere ind. Stigningen i antallet af borgere i målgruppen udfordrer mange kommuner. Flere kommuner nævner, at stigningen presser ressourcerne, som ikke kan dække håndteringen af alles borgernes behov.

3.7 Den rehabiliterende tilgang på handicapområdet

Den demografiske udvikling i samfundet udfordrer velfærdsområdet, herunder også socialområdet. En rehabiliterende tilgang har vist et stort potentiale for at medvirke til at løse disse udfordringer. I en rehabiliterende tilgang kan der fx. arbejdes med at flytte borgeren til en mindre indgribende indsats eller velfærdsteknologiske løsninger kan implementeres og bidrage til at borgeren i højere grad gøres selvhjulpne. I marts 2022 udkommer en revideret udgave af Hvidbog om rehabilitering.

Mellem 11 pct. og 26 pct. af kommunerne oplever udfordringer med en rehabiliterende tilgang på handicapområdet. I kommunernes kommentarer fremgår det, at økonomi, faglige redskaber og metoder er vigtige. Ligeledes er der stor variation i arbejdet med rehabilitering i forhold til hvilke borgere, der arbejdes med.

I arbejdet med den rehabiliterende tilgang til handicapområdet nævner nogle kommuner, at forskellene i borgernes funktionsevne og potentiale er store. Dette gør det også svært at gå fra teori til praksis. En kommune skriver: *"Der er meget stor forskel på rehabiliteringspotentialet, alt efter hvilket tilbud og hvilken borger du fokuserer på."*

Til sidst i undersøgelsen har kommunerne også haft mulighed for at skrive, om der er andre udfordringer, der fylder i kommunerne. Her har flere kommuner nævnt de økonomiske rammer. Kommunernes nævner, at de økonomiske rammer udfordrer mulighederne for at arbejde med indsatser og tiltag på det sociale område. En kommune skriver: *"Der er udfordringer i forhold til forventningerne fra den enkelte borger i forhold til indsats, og priser på indsatser er stigende."*

4 Litteratur

- Böttcher, L. & Dammeyer, J. (2010). *Handicappsykologi. En grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelse*. Samfundslitteratur.
- Danmarks Statistik. (2018). *Flest på kvindekrisecentre fra Region Hovedstaden*. Hentet fra <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=30256>
- Dansk Handicap Forbund. (2019). *Surveyundersøgelse af velfærdsteknologi*. Forbund Dansk Handicap.
- KL. (Januar 2018). *Kortlægning af barrierer og udfordringer i arbejdet med velfærdsteknologi*. Hentet fra https://www.kl.dk/media/14206/nldbva35_iloqhzpxd7f.pdf
- Københavns Kommune. (2018). *Afrapportering fra arbejdsgruppen vedrørende analyse af ældre borgere med handicap. Opfølgning på budgetaftale*. Hentet fra <https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/Attachments/21172738-28693181-1.pdf>
- SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. (2006). *Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration*. København.
- Social og Ældreministeriet. (2022). *Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats*. København: Social- og Ældreministeriet.
- Social-, B.-o. Æ. (u.d.). *senfølger-efter-seksuelle-overgreb-i-barndommen-og-ungdommen*. Hentet fra sm.dk: <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-voksne/senfølger-efter-seksuelle-overgreb-i-barndommen-og-ungdommen>
- Socialstyrelsen. (2012). *Politik for pårørendesamarbejde i botilbud - et inspirationshæfte*. Odense: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (Januar 2020). *Om velfærdsteknologi på det sociale område*. Hentet fra <https://sbst.dk/tvaergaende-omrader/hjaelpemiddelomradet/temaer/velfaerdsteknologi-paa-handicapomraadet>
- Socialstyrelsen. (2021). *Udfordringer i forhold til voksne på det specialiserede socialområde - kommunale perspektiver*. . Odense: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen. (2013). *Sundhedstilbud til socialt udsatte borgere*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen. (2018). *Koncept for systematisk inddragelse af pårørende*. Odense: Socialstyrelsen.
- Sundhedsstyrelsen. (2019a). *Evaluering - Tidlig opsporing af sygdom hos borgere med betydelige kognitive og psykiske funktionsnedsættelser*. Kongens Lyngby: COWI.
- Sundhedsstyrelsen. (2019b). *Gode ældreliv med sundhed og trivsel*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Sundhedsstyrelsen. (2020). *Indsatser mod ulighed i sundhed*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Sundhedsstyrelsen. (2022). *Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen og blandt unge*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Velfærdscenter, N. (2020). *Velfærdsteknologi kan gøre det op med farlig ensomhed*. Hentet fra <https://nordicwelfare.org/da/projekt/nordisk-taenketank-for-velfaerdsteknologi/>

Viden på tværs. (November 2020). *Fremtidens borform - Sådan styrker I samarbejdet med borgere og pårørende*. Hentet fra <https://vpt.dk/handikapområdet/sadan-styrker-i-samarbejdet-med-borgere-og-paerørende>

VIVE. (2018). *Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på voksensocialområdet* .

VIVE. (2019). *Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet - Kortlægning af området for udsatte børn og unge og børn og unge med handicap*.

VIVE. (2021). *Salg af sex i Danmark 2020*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

VIVE. (2022). *Hjemløshed i Danmark 2022*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Bilag 1 – Udvikling af spørgeskemaundersøgelsen

I udviklingen af spørgeskemaerne har Social- og Boligstyrelsen indledningsvist foretaget en kortlægning af eksisterende viden om udfordringer på socialområdet, hvor der blandt andet er hentet inspiration fra VIVE's undersøgelser af kommunernes perspektiver på udfordringer på det specialiserede socialområde fra 2018 (voksenområdet) og 2019 (børne- og ungeområdet). På baggrund af den indledende kortlægning identificerede Social- og Boligstyrelsen mulige temaer med et særligt fokus i 2020, som herefter blev kvalificeret af en faglig følgegruppe bestående af kommunale repræsentanter fra det sociale område samt via fokusgruppeinterview med regionale repræsentanter. Spørgeskemaet blev pilottestet blandt kommunale chefer og direktører inden endelig udsendelse.

I udviklingen af spørgeskemaerne er der tilstræbt ensartethed i emner og spørgsmålsformuleringer på tværs af henholdsvis børne- og ungeområdet og voksenområdet. Dette er gjort for at få et ensartet og sammenligneligt data- og vidensgrundlag.

Den første undersøgelse blev sendt til alle landets kommuner i september 2020. Mailen var stilet til børne- og familiechefer (eller tilsvarende chefniveau) på socialområdet. Hver kommune kunne indsende én besvarelse for henholdsvis børne- og ungeområdet og voksenområdet. Social- og Boligstyrelsen opfordrede derfor kommunerne til at koordinere deres besvarelse med relevante parter på det givne område for at få et så dækkende udfordringsbillede som muligt.

I 2022 har Social- og Boligstyrelsen revideret spørgerammerne og sendt en ny undersøgelse ud til kommunerne. De organisatoriske fokusområder og de målgruppespecifikke fokusområder er i videst muligt omfang bevaret, mens der er ændringer til både temaer og spørgsmål under de aktuelle temaer.

86 pct. af landets kommuner har gennemført eller delvist gennemført spørgeskemaundersøgelsen på børn og ungeområdet. Tre af de 98 danske kommuner indgår ikke i undersøgelsen, da de på grund af forpligtende kommunale samarbejder ikke selv varetager udførelsen af opgaver på udvalgte områder, herunder det sociale område, jf. bekendtgørelse om revision af den kommunale og regionale inddeling og om forpligtende kommunale samarbejder.

Den høje svarprocent giver en høj grad af sikkerhed for, at undersøgelsen giver et dækkende billede af kommunernes oplevede udfordringer på de områder, som er omfattet af undersøgelsen. Kommunernes besvarelser skal ses som én samlet besvarelse. Dog kan det ikke udelukkes, at der er divergerende opfattelser af de enkelte spørgsmål internt i kommunerne. Kommunerne er dog blevet opfordret til at koordinere besvarelsen med forskellige repræsentanter så der opnås et samlet billede på tværs af den enkelte kommune.

Bilag 2 – Målgrupper

I dette bilag fremgår beskrivelser af de målgrupper, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen.

Voksenområdet	Kort beskrivelse
Unge og voksne med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade	Omfatter mennesker over 18 år med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade.
Unge og voksne med autismspektrumforstyrrelser	Omfatter mennesker over 18 år med infantil autisme, atypisk autisme, Aspergers syndrom og gennemgribende udviklingsforstyrrelse.
Unge og voksne med opmærksomhedsforstyrrelser	Omfatter mennesker over 18 år med ADD og ADHD.
Unge og voksne med erhvervet hjerneskade	Omfatter mennesker over 18 år med erhvervet hjerneskade.
Unge og voksne med fysiske handicap	Omfatter borgere over 18 år med bevægelsehandicap og kommunikationshandicap, for eksempel borgere med cerebral parese, gigtlidelser, muskelsvind, syns- og hørenedsættelse, døvblindhed, komplekse kommunikationsbehov og verbal dyspraksi. Målgruppen er meget differentieret, og den funktionsnedsættelse, som de forskellige diagnoser og syndromer kommer til udtryk ved, har en stor variation.
Unge og voksne med stofmisbrug	Omfatter mennesker over 18 år med et behandlingskrævende stofmisbrug.
Unge og voksne i hjemløshed	Omfatter mennesker over 18 år, som er i kortere eller længerevarende hjemløshed og i risiko for hjemløshed.
Unge og voksne, der lever med vold i nære relationer	Omfatter mennesker over 18 år, der er udsat for eller udøver vold i nære relationer, både med og uden børn.
Unge og voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen	Omfatter mennesker over 18 år, der oplever problematikker i voksenlivet som følge af seksuelle overgreb i barndommen eller ungdommen, for eksempel psykiske vanskeligheder eller seksualiseret adfærd.
Unge og voksne socialt udsatte grønlandere	Omfatter socialt udsatte mennesker over 18 år med grønlandsk baggrund, der har været i Danmark i kortere eller længere tid.
Unge og voksne i prostitution eller prostitutionslignende relationer	Omfatter mennesker over 18 år i prostitution og i prostitutionslignende relationer.
Unge og voksne med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug	Omfatter mennesker over 18 år med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug.
Unge og voksne med flere komplekse problemstillinger, der skal håndteres samtidigt	Omfatter mennesker over 18 år med en kombination af betydelige problemstillinger, der skal håndteres samtidigt, for eksempel udviklingshæmning og psykiske vanskeligheder, misbrug og prostitution eller ADHD i kombination med at have oplevet hjemløshed, fængsel og/eller kronisk sygdom som følge af et misbrug.
Unge og voksne med selvskade og/eller spiseforstyrrelse	Omfatter mennesker over 18 år, der har en spiseforstyrrelse eller selvskadende adfærd. Dette kan omhandle mennesker, der har været indskrevet i behandlingspsykiatrien. Denne gruppe omfatter risikoadfærd, lettere til svær for både spiseforstyrrelser og selvskade.
Unge og voksne i psykisk mistrivsel med risiko for at udvikle mere alvorlige vanskeligheder	Omfatter mennesker over 18 år med psykisk mistrivsel, der kan have brug for en forebyggende indsats for ikke at udvikle alvorligere vanskeligheder.
Unge og voksne med psykiske vanskeligheder	Omfatter mennesker over 18 år med psykiske vanskeligheder, dvs. mennesker, der i let, moderat eller svær grad er belastet af de psykiske vanskeligheder. Dette kan omhandle mennesker, der har modtaget eller fortsat modtager en indsats hos fx egen læge, privatpraktiserende psykolog, psykiater, eller i den regionale psykiatri. Mennesker, der ikke modtager eller har modtaget en indsats disse steder kan også være en del af denne målgruppe, da mennesker med psykiske vanskeligheder kan have et varierende funktionsniveau. Tilsvarende kan det være borgere, der modtager eller har

Kommunale udfordringer på det specialiserede socialområde for voksne

	modtaget en kommunal indsats, eksempelvis inden for servicelovens rammer eller i beskæftigelsesregi, men det kan også være borgere, der ikke modtager eller har modtaget en sådan indsats.
Unge og voksne med svære psykiske vanskeligheder og hyppig kontakt til behandlingspsykiatrien	Omfatter mennesker over 18 år med svære psykiske vanskeligheder og hyppige og/eller langvarige behandlingsforløb i psykiatrien. Det omfatter blandt andet mennesker med skizofreni, bipolar lidelse og personlighedsforstyrrelse.

Social- og Boligstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk